

GYEONGGIDO OFFICE OF EDUCATION

Кёнгидо сургуулиудад зориулсан халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага -Лавлах материал-

CONTENTS

PART

I

Халдварт өвчнүүдийн мэдээлэл

1. Сүрьеэ	2
2. Менингит	3
3. МЕРС	4
4. Хөхүүл ханиад	5
5. Улаан эсэргэнэ	6
6. Салхин цэцэг	7
7. Гар хөл амны өвчин	8
8. Сармагчингийн цэцэг өвчин	9
9. Нүдний ханиад	10
10. Гахайн хавдар	11
11. Томуу	12
12. Коронавирусийн халдварт өвчин-19	13
13. Улаанбурхан	14

PART

II

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл

1. Сүрьеэ	16
2. Менингит	21
3. МЕРС	23
4. Хөхүүл ханиад	25
5. Улаан эсэргэнэ	27
6. Салхин цэцэг	29
7. Гар хөл амны өвчин	31
8. Сармагчингийн цэцэг өвчин	33
9. Нүдний ханиад	38
10. Гахайн хавдар	41
11. Томуу	43
12. Коронавирусийн халдварт өвчин-19	47
13. Улаанбурхан	49
14. Бусад(вакцинжуулалт, гадаад дахь халдварт өвчин)	51
15. Вакцинжуулалтын түүх шалгах арга болон эх орондоо буцаж ирэхэд вакцинжуулалтын гэрчилгээ олгох тухай мэдээлэл	55

P A R T

I

Ар гэрт хҮргэх мэдээлэл

1 Сүрьеэ

Тойм

Тодорхойлолт	• Сүрьеэгийн нянгаар(<i>Mycobacterium tuberculosis</i>) Үүсгэгддэг амьсгалын замын халдварт өвчин
Өвчний ангилал	• Хуульд заасан 2-р зэрэглэлийн халдварт өвчин
Үүсгэгч	• Сүрьеэгийн микобактер
Халдварын зам	• Амьсгалын замын халдвартай өвчтөн ярих, ханиах, найтаах Үед сүрьеэгийн нян агуулсан нарийн ширхэгтэй шүлсний дусал агаарт цацагдаж, удалгүй ууршин сүрьеэгийн нян агаарт хөвж Үлддэг ба эргэн тойрон дахь хүмүүс амьсгалахад агаартай хамт уушги руу нь орж халдвар Үүсгэдэг
Халдварт Үе	• Эмийн эмчилгээг эхэлснээс хойш 2 долоо хоног хүртэл
Нууц Үе	• Хэдэн жил хүртэл(50% нь 2 жилийн дотор)
Ерөнхий шинж тэмдэг	<ul style="list-style-type: none"> • Сүрьеэ нь эрхтэн системийн халдвар бөгөөд халдвар тархсан хэсгээс хамаарч эмнэлзүйн шинж тэмдгүүд ялгаатай байдаг • Нийтлэг шинж тэмдэг: Халуурах, сульдах, хүйтэн хөлс цувах, турах гэх мэт. • Уушгины сүрьеэ: Халуурах, ханиалгах, цэр гарах, цустай цэр гарах, цээжээр өвдөх, хүнд тохиолдолд амьсгалахад хүндрэлтэй байдаг • Уушгины бус сүрьеэ(гялтан, тунгалгийн булчирхай, хэвлий, шээсний суваг, арьс, Үе мөч, яс, менингит гэх мэт): Ерөнхий шинж тэмдгүүдээс гадна тухайн эрхтнээс хамаарч шинж тэмдэг илэрдэг
Оношилгоо	<ul style="list-style-type: none"> • Эмнэлзүйн шинж тэмдгүүд(халуурах, биеийн ерөнхий ядаргаа, амьсгалахад хүндрэлтэй байх, цустай цэр гэх мэт) болон цээжний рентген зургийн хэвийн бус байдлаас, сүрьеэгийн шинжилгээ(түрхэцийн шинжилгээ, вирусийн нуклейн хүчил илрүүлэх(ПГУ), өсгөвөрлөх шинжилгээ) зэргээр оношилно • Далд сүрьеэгийн оношилгоо: Арьсны шинжилгээ(Туберкулины арьсны сорил: TST Tuberculin Skin Test) эсвэл цусны шинжилгээ(Интерферон-гамма ялгаруулах шинжилгээ: Interferon-Gamma Releasing Assay) • Олон эмэнд тэсвэртэй сүрьеэгийн оношилгоо: Сүрьеэгийн эм нь нөлөөтэй(мэдрэг) эсвэл нөлөөгүй(эсэргүүцэх чадвартай) эсэхийг уламжлалт антибиотик мэдрэг чанарын шинжилгээгээр эсвэл молекул биологийн аргаар (генийн мутацийг тодорхойлох) тодорхойлно
Эмчилгээ	<ul style="list-style-type: none"> • Сүрьеэтэй өвчтөний эмчилгээний хугацаа(6 сар): 2HREZ/4HR(E) • Эрчимт эмчилгээний эхний Үе: 4 төрлийн эм* 2 сарын турш ууна(4HREZ) * Изониазид(H), Рифампицин(R), Пиразинамид(Z), Этамбутол(E) • Эрчимт эмчилгээний дараагийн Үе: 3 төрлийн эм* 4 сарын турш ууна(HRE) * Изониазид(H), Рифампицин(R), Этамбутол(E) • Далд сүрьеэгийн эмчилгээ: Өвчтөний нас, өвчтөний эмэнд мэдрэмтгий байдал, элэгний хордлогын эрсдэлт хүчин зүйлс гэх мэтийг харгалзан эмчилгээний аргыг тодорхойлдог - Изониазид 9 сар хэрэглэх(9H), изониазид/рифампицин 3 сар хэрэглэх(3HR), рифампицин 4 сар хэрэглэх(4R) • Олон эмэнд тэсвэртэй сүрьеэ өвчнийг эмчлэхийн тулд вирусийн мэдрэмтгий 4-5 эмийг сонгож, ихэвчлэн 18-20 сар эмчилдэг
Өвчтөний менежмент	<ul style="list-style-type: none"> • Өвчтөнийг тусгаарлах: Эмийн эмчилгээ эхэлснээс хойш 2 долоо хоног хүртэл амьсгалын замын тусгаарлалт(халдварт сүрьеэтэй өвчтөнүүдийн халдвар арилах хүртэл) • Хавьтлын судалгаа: Сүрьеэгийн халдвартай өвчтөнүүдийн хавьтлын судалгааг хийх • Халдвартай өвчтөнүүдийг эрт илрүүлж тусгаарлан эмчилж эдгээх нь чухал
Урьдчилан сэргийлэх	<ul style="list-style-type: none"> • БЦЖ вакцинжуулалт: Сүрьеэгийн эсрэг дархлааг сайжруулж, нярай, хүүхдийн сүрьеэгийн хүнд хэлбэрийн өвчнөөс голчлон урьдчилан сэргийлэх вакцин (төрснөөс хойш 1 сарын дотор хийлгэнэ) • Дархлаагаа дэмжих: Гүн ядаргаа, стресс, хэт их турах гэх мэт дархлаа муудсанаас болж сүрьеэ өвчнөөр өвчилдөг тул хоол тэжээлийн зохистой байдлыг хангах • 2 долоо хоногоос дээш хугацаанд ханиалгах, цэр гарах, цус багадах, халуурах, хүйтэн хөлс гарах, сульдах зэрэг сүрьеэгийн шинж тэмдэг илэрвэл эмчид хандана

2

Менингит

Тойм

Тодорхойлолт	• Тархи, тархины эдэд Үүсдэг төв мэдрэлийн тогтолцооны халдварт өвчин
Үүсгэгч	• Энтеровирусаар Үүсгэгддэг менингит нь түүгээмэл байдаг
Шалтгаан ба халдварын зам	<ul style="list-style-type: none"> • Ихэнх менингит нь халдварт шинж чанартай бөгөөд вирус, бактери, мөөгөнцөр, шимэгч зэрэг бичил биетүүд цусаар дамжин тархи нугасны шингэнд нэвтэрсэн Үед Үүсдэг. Гэсэн хэдий ч халдварт бус менингит нь хорт хавдар, системийн чонон хөрвөс эсвэл зарим эмийн Үрэвслийн урвалын улмаас Үүсэж болно • Вирус: Хамар, ам руу орж буй вирус нь төв мэдрэлийн системд нэвтэрч болох боловч ихэнхдээ хэдэн хоногийн дотор аяндаа арилдаг • Бактери: Цочмог бактерийн менингитийн Үед нян нэвчиж, цочмог идээт Үрэвсэл Үүсгэх бөгөөд тархины даралтыг нэмэгдүүлж, ухаан алдах, таталт өгөх, бактерийн эсрэг эмчилгээг хойшлуулбал Үхэлд хүргэдэг <ul style="list-style-type: none"> - Менингококк: Менингит нь дархлаа сулраагүй энгийн хүмүүст ч тохиолдож болно. Ялангуяа хүүхдүүдэд түүгээмэл тохиолддог - Уушгины хатгалгаа: Менингококкийн нэгэн адил энэ нь хүн амын дунд өвчин Үүсгэдэг боловч бага насны хүүхдүүдэд менингит Үүсгэх магадлал өндөр байдаг - В төрлийн хемофилос томуу: Сүүлийн Үеийн вакцинжуулалтын хөтөлбөрийн тусламжтай олон оронд мэдэгдэ хүйц бууралт ажиглагдаж байгаа - Стафилококк бактер: Мэдрэлийн системийн мэс заслын хүндрэлийн улмаас менингит Үүсэж болно - Листерия бактер: Согтууруулах ундаа хэтрүүлэн хэрэглэдэг эсвэл хоол тэжээлийн дутагдалтай хүмүүст менингит Үүсгэж болно - Сүрьеэгийн микобактер: Барууны орнуудад түүгээмэл биш ч сүрьеэгийн голомтот бүс нутагт энэ нь гол Үүсгэгч болдог • Менингитийн хамгийн түүгээмэл шалтгаанууд нь: Менингококк, уушгины хатгалгаа, В төрлийн хемофилос томуу
Халдварт Үе	• Шинж тэмдэг илрэхээс 1-2 хоногийн өмнөөс шинж тэмдэг илэрснээс хойш 10 хоногийн дараах хүртэл
Нууц Үе	• 3-7 хоног
Гол шинж тэмдэг ба эмнэлзүйн явц	<ul style="list-style-type: none"> • Шинж тэмдэг нь өвчин Үүсгэгчээс хамаардаг ба ижил Үүсгэгчээс Үүдэлтэй байсан ч эмнэлзүйн явц янз бүр байж болдог • Нярай хүүхэд: Уйлагнах эсвэл нойрмоглох • Том хүүхэд: Толгойн өвдөлт, хэт мэдрэг байдал • Халуурах, бөөлжих, хүйт, нуруу, хөл өвдөх, биеийн хэм нэмэгдэхийн хэрээр сэтгэцийн байдал тогтворгүй болж жигтэй хөдөлгөөн хийж, таталт өгдөг • Цочмог менингитийн шинж тэмдэг: Хүйт хөших, нүд гялбах, толгой өвдөх гэх мэт. • Цусан тууралт: Менингококкийн улмаас Үүсдэг менингит нь ихэвчлэн хурдан тархдаг цусан тууралтаар илэрдэг. Их бие, доод мөч, нүдний салст бүрхэвч, заримдаа алга, хөлийн уланд тархдаг олон тооны жижиг, жигд бус улаан эсвэл ягаан тууралт
Хүндрэлүүд	<ul style="list-style-type: none"> • Менингит туссан ихэнх хүмүүс бүрэн эдгэрдэг • Тархины паренхимитэй холбоотой эмнэлзүйн хүнд тохиолдолд Үр дүн муу байдаг • Хүндрэлүүд: Таталт, тархины даралт ихсэх, ком
Оношилгоо	<ul style="list-style-type: none"> • Тархи нугасны шингэний шинжилгээгээр оношлогддог • Тархи нугасны шингэнээр дамжуулан Үүсгэгч эмгэг төрүүлэгчийг тодорхойлох
Эмчилгээ	<ul style="list-style-type: none"> • Вирусийн гаралтай менингит: Үр дүнтэй эм байхгүй, хэрэв дархлаа хэвийн бол ихэнх хүмүүс өөрсдөө эдгэрдэг (шаардлагатай бол өвдөлт намдаах эм хэрэглэдэг) • Бактерийн менингиттэй өвчтөн <ul style="list-style-type: none"> - Эмнэлгийн яаралтай тусламж Үзүүлэхийн тулд оношилгоог яаралтай хийж, эмпирик антибиотیکیг 1 цагийн дотор хийдэг(Үүсгэгч бактериас хамаарч өөр байдаг ч 10-14 хоног шаарддаг)
Урьдчилан сэргийлэх	<ul style="list-style-type: none"> • Зарим бактерийн болон вирусийн гаралтай менингитээс вакцинаар урьдчилан сэргийлэх боломжтой <ul style="list-style-type: none"> - В хэлбэрийн хемофилос томуугийн вакцин нь менингитийн эрсдэлийг бууруулдаг - В хэлбэрийн хемофилос томуугийн вакцин, менингококкийн вакцин, пневмококкийн эсрэг вакциныг менингитийн эсрэг вакцин гэж Үзэж болно

3 МЕРС(MERS: Middle East Respiratory Syndrome)

Тойм

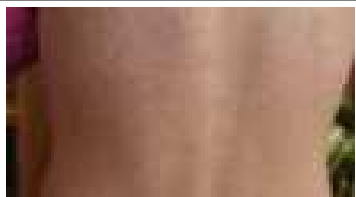
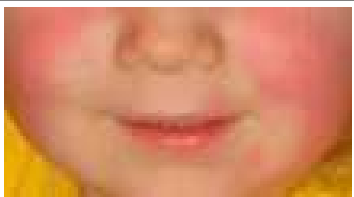

Тодорхойлолт	• Ойрх Дорнодын амьсгалын замын хам шинж Үүсгэдэг коронавирусыг(Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus ; MERS-CoV) Үүссэн амьсгалын замын халдварт өвчин
Өвчний ангилал	• 1-р зэрэглэлийн халдварт өвчин
Үүсгэгч	• MERS-CoV
Халдварын зам	<ul style="list-style-type: none"> • Тодорхой халдварын замыг тогтоогоогүй байгаа • Хэдийгээр байгаль ертөнцөөс ХҮнд халдварлах зам нь тогтоогдоогүй байгаа ч Ойрх Дорнодод нэг бөхт тэмээтэй харьцах замаар халдвар тархсан гэж Үздэг • Хүнээс ХҮнд халдварлах тухайд эмнэлэг дотор эсвэл гэр бүлийн гишүүдийн хооронд халдвар дамжих зэрэг ойрын хавьтлаар дамжсаны улмаас томоохон хэмжээний дэгдэлт бүртгэгдсэн байна
Нууц Үе	• Дунджаар 5 хоногийн дотор(хамгийн багадаа 2 хоногоос дээд тал нь 14 хоног) шинж тэмдэг илэрдэг
Ерөнхий шинж тэмдэг ба эмнэлзүйн явц	<ul style="list-style-type: none"> • Эмнэлзүйн явц нь шинж тэмдэггүй, хөнгөн, ХҮнд, БҮр Үхэлд ХҮргэх зэргээр янз бүр • Халуурах, ханиалгах, амьсгалахад хэцүү байх зэргээс гадна толгой өвдөх, жижүүдэс ХҮрэх, хоолой өвдөх, нус гоожих, булчин өвдөх, хоолны дуршил буурах, дотор муухайрах, бөөлжих, хэвлийгээр өвдөх, суулгах гэх мэт • ХҮндрэлүүд: Амьсгалын дутагдал, септик шок, олон эрхтний дутагдал гэх мэт • Өндөр настан, архаг өвчтэй(чихрийн шижин, зүрх, уушги, бөөрний өвчин гэх мэт) эсвэл дархлаа суларсан ХҮМҮс ХҮндээр тусгах магадлал өндөр байдаг
Нас баралтын түвшин	• Архаг өвчтэй эсвэл дархлаа суларсан ХҮМҮсийн Үр дүн муу ба нас баралтын түвшин ойролцоогоор 20-46% байна
Оношилгоо	• Сорьцоос(ам залгиур хоолойн арчдас, хамар залгиурын арчдас, ам хоолой угаасан шингэн, хамар угаасан шингэн, цэр, трахейн аспират, бронх угаасан шингэн гэх мэт) тодорхой вирусийн нуклейн илрүүлэх
Эмчилгээ	<ul style="list-style-type: none"> • Өнөөдрийг хүртэл МЕРС коронавирусыг(MERS-CoV) эмчлэх эм, вакцин байхгүй байна • Шинж тэмдгийн эмчилгээ: Өвчтөний шинж тэмдгүүдээс хамааран зохих эмийн эмчилгээ(антипиретик, антибиотик, хиймэл амьсгал гэх мэт) * ХҮнд тохиолдолд амьсгалын аппарат, уушги орлуулах аппарат(ЕСМО), диализ гэх мэт.
Өвчтөний менежмент	<ul style="list-style-type: none"> • Өвчтөнийг тусгаарлах: Бүх сэжигтэй, магадлалтай, батлагдсан өвчтөнүүдийг тусгаарлах • Ойрын хавьтал : Сэжигтэй өвчтөнүүдийн хавьтлыг идэвхгүй хянаж, батлагдсан өвчтөнүүдийн хавьтлыг тусгаарлаж, идэвхтэй хянах
Урьдчилан сэргийлэх	<ul style="list-style-type: none"> • Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх ерөнхий журмыг дагаж мөрдөх <ul style="list-style-type: none"> - Гар угаах зэрэг хувийн ариун цэврийг хангах(гараа савангаар сайтар угаах, саван байхгүй бол гараа архи, гар ариутгагчаар ариутгах) - Угаагаагүй гараар нүд, хамар, амандаа хүрэхээс зайлсхийх - Ханиалгах, найтаах Үед ханцуйгаа ашиглах, ханиалгаж найтаасны дараа гарын ариун цэврийг сахих
Гадаадад аялахдаа урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ	<ul style="list-style-type: none"> • Ойрх Дорнод руу аялагчдад халдвараас урьдчилан сэргийлэх удирдамж <ul style="list-style-type: none"> - Аялахаасаа өмнө, аяллын бүсийнхээ МЕРС-ийн дэгдэлтийн байдлыг(тархсан эсэх) шалгах <ul style="list-style-type: none"> * Солонгосын Өвчний хяналт, урьдчилан сэргийлэх агентлагийн "Гадаад дахь халдварт өвчин NOW" вэб сайт: http://hwi.gam.gov.kr/ - Фермд зочилж эсвэл амьтантай(ялангуяа тэмээтэй) ойроос харьцахгүй байх - Түүхий тэмээний мах, түүхий тэмээний сүү(Camel milk) хэрэглэхгүй байх - Хүн ихтэй газар аль болох явахгүй байх(зайлшгүй явах шаардлагатай Үедээ амны хаалт зүүх) - Халуурсан, амьсгалын замын шинж тэмдэг илэрсэн ХҮМҮстэй ойртохоос зайлсхийх - Амьсгалын замын шинж тэмдэг илэрвэл амны хаалт зүүх - Ханиалгах, найтаах Үедээ ам, хамраа ханцуйгаараа таглах - Хэрэв та ① МЕРС-ийн хорио цээрийн хяналтын бүсэд очсон эсвэл ② Ойрх Дорнодын өөр бүс нутагт очсон буюу дараа шинж тэмдэг илэрвэл Үндэсний хорио цээрийн төвийн хяналтын ажилтанд эрүүл мэндийн байдлын асуулгыг илгээнэ <ul style="list-style-type: none"> ※ Гуравдагч орноор дамжин тус улсад нэвтэрсэн ХҮМҮс хамаарна - Буцаж ирснээс хойш 14 хоногийн дотор халуурах, амьсгалахад хүндрэлтэй байх зэрэг амьсгалын замын шинж тэмдэг илэрвэл эмнэлгийн байгууллагад очилгүй эхлээд Солонгосын Өвчний хяналт, урьдчилан сэргийлэх агентлагийн дуудлагын төв(☎1339) болон Эрүүл мэндийн төвд мэдэгдээрэй <div style="border: 1px dashed black; padding: 5px; margin-top: 10px;"> ※ МЕРС-ийн өндөр эрсдэлтэй бүлэг буюу 65-аас дээш насныхан, ХҮХэд, жирэмсэн эмэгтэйчүүд, хорт хавдартай өвчтөн болон дархлаа султай, чихрийн шижин, цусны даралт ихсэх зэрэг архаг өвчтэй ХҮМҮс урьдчилан сэргийлэх удирдамжийг онцгойлон дагаж мөрдөх хэрэгтэй </div>

5 Улаан эсэргэнэ(Scarlet fever)

Тойм

Тодорхойлолт	• А хүрээний бета гемолит стрептококк(Group A β -hemolytic Streptococci) бактераар Үүсгэгддэг цочмог халуурах өвчин
Өвчний ангилал	• 2-р зэрэглэлийн хуульд бүртгэгдсэн халдварт өвчин
Үүсгэгч	• А хүрээний бета гемолит стрептококк(Group A β -hemolytic Streptococci) - Халууралт Үүсгэдэг Streptococcus pyogenes
Халдварын зам	• Өвчтөн болон тээвэрлэгчийн амьсгалын замын шүүрэлтэй шууд харьцах • Өвчтөний болон тээвэрлэгчийн амьсгалын замын шүүрэл гар эсвэл эд зүйлээр дамжих шууд бус хавьтлаар • Шинж тэмдэггүй тээгчид 8.5-21.9% байдаг
Халдварт Үе	• Антибиотик эмчилгээг эхэлснээс хойш 24 цаг хүртэл
Нууц Үе	• 1-7 хоног(дунджаар 2-5 хоног)
Ерөнхий шинж тэмдэг ба эмнэлзүйн явц	<p>• Хоолойны өвдөлтөөс Үүсэн гэнэтийн халууралт, толгой өвдөх, хоолны дуршил буурах, бөөлжих, хоолой өвдөх, гэдэс өвдөх гэх мэт.</p> <p>• Тууралт: 1-2 хоногийн дараа жижиг шар будаа шиг тууралт амны эргэн тойронд, гар, хөлөөс бусад бүх биед туурдаг боловч тууралт нь мөн өвчний анхны шинж тэмдэг болж гарч болдог. Тууралт 3-4 хоногийн дараа арилж эхэлдэг ба заримдаа хумсны Үзүүр, гарын алга, хөлийн улны орчмын арьс гуужиж эхэлдэг</p> <p>• Нүүр улайх: Нүүр нь улайх боловч амны эргэн тойронд цайвар өнгөтэй байдаг</p> <p>• Хэл: Эхэндээ хэл нь сааралдуу цагаан өнгөөр хучигдсан, тод томруун толботой байдаг бол өвчин эхэлснээс хойш 2-3 хоногийн дараа улаан болж, овойлт нь хавдсан гүзээлзгэнэ шиг тод улаан болдог</p> <p>• Гүйлсэн булчирхай эсвэл залгиур дахь салст идээт экссудат, хүзүүний тунгалагийн зангилаа хавдах гэх мэт</p> <p>[Зураг 1] Улаан эсэргэнийн эмнэлзүйн шинж тэмдэг</p> <div> </div> <div> <p>Тууралт¹⁾</p> <p>Амны эргэн тойрон цайрах²⁾ (Circumoral pallor)</p> <p>Гүзээлзгэнэ хэл³⁾ (strawberry tongue)</p> </div> <p>Эх сурвалж: 1) WIKIMEDIA COMMONS(2004, 2, 9). Scarlet fever. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Scarlet_fever_2.jpg 2) WIKIMEDIA COMMONS(2004, 2, 9). Scarlet fever. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Scarlet_fever_1.1.JPG 3) WIKIMEDIA COMMONS(2013, 10, 27). Scarlet fever. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Skarlantina.jpg</p>
Хүндрэлүүд	• Идээт: Дунд чихний Үрэвсэл, хүзүүний булчирхайн Үрэвсэл, синусит, уушигны Үрэвсэл, менингит гэх мэт • Идээт бус: Цочмог бөөрний Үрэвсэл, хэрх өвчин
Оношилгоо	• Оношийг баталгаажуулах: Сорьцоос(ам залгиурын арчдас, цус) S. pyogenes илрүүлэх • Онош таамаглах : Сорьцоос(хоолойн түрхэц) өвөрмөц эсрэг төрөгч илрүүлэх
Эмчилгээ	• Антибиотик эмчилгээ: Амоксициллин(Amoxicillin), пенициллин(Benzathine penicillin G)
Өвчтөний менежмент	• Өвчтөний менежмент: Антибиотик эмчилгээг эхэлснээс хойш 24 цаг хүртэл тусгаарлах • Хавьтлын менежмент: А хүрээний стрептококкийн халдвар*, цочмог хэрх өвчин, стрептококкийн дараах бөөрний цочмог Үрэвсэл зэрэг сэжигтэй тохиолдолд халдвар тээгчдийг антибиотикоор эмчлэхийг зөвлөнө * Арьс хавдаж улайх, цус хордолтын цочмог синдром гэх мэт
Урьдчилан сэргийлэх	<p>• Урьдчилан сэргийлэх вакцин байхгүй</p> <p>• Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх ерөнхий журмыг дагаж мөрдөх</p> <ul style="list-style-type: none"> - Гараа зөв угаах: Урсгал усанд савандаж 30 секундээс дээш гараа угаах - Ханиах соёл <ul style="list-style-type: none"> • Ханиах, найтаах Үедээ салфетка эсвэл ханцуйны дээд хэсгээр ам хамраа таглах • Халуурах, амьсгалын замын шинж тэмдэг илэрвэл амны хаалт зүүх - Алчуур, усны аяга, сав суулга зэрэг хувийн эд зүйлсийг хуваалцахаас зайлсхийх

7 Гар, хөл, амны өвчин

Тойм

Тодорхойлолт	<ul style="list-style-type: none"> • Коксакийвирус болон энтеровирусээс Үүдэлтэй халууралт, ам цэврүүтэх, шархлаа Үүсэх, гар, хөлөнд цэврүүт тууралт гарах өвчин
Өвчний ангилал	<ul style="list-style-type: none"> • 4-р зэрэглэлийн халдварт өвчин
Үүсгэгч	<ul style="list-style-type: none"> • Коксакийвирус A16 гол Үүсгэгч • Үүнээс гадна энтеровирус 71, коксакийвирус A5, A6, A7, A9, A10 төрөл, B2, B5 төрлүүд мөн Үүсгэгч болдог
Халдварын зам	<ul style="list-style-type: none"> • Халдвартай хүний шууд хавьтал буюу дуслын замаар хүнээс хүнд дамждаг(шүлс, цэр, хамрын салиа, цэврүүний шингэн, ялгадас) • Мөн бохирдсон ус, усан сангаас уух зэргээр халдварладаг • Халдварын өндөр эрсдэлтэй газрууд: Гэр(халдвартай хүн байгаа бол), хүүхэд асрах газар, тоглоомын талбай, эмнэлэг, хүүхдийн зуслан гэх мэт олон хүн цуглардаг газар
Нууц Үе	<ul style="list-style-type: none"> • 3-7 хоног
Ерөнхий шинж тэмдэг ба эмнэлзүйн явц	<ul style="list-style-type: none"> • Халуурах(ихэвчлэн 24-48 цаг Үргэлжилдэг), хоолны дуршил буурах, хоолой өвдөх, сульдах зэргээр эхэлдэг • Халуурч эхэлснээс хойш 1-2 хоногийн дараа амны хөндийд голчлон хэл, буйл, хацар, тагнай зэрэгт өвдөлттэй арьсны тууралт гарч ирдэг <ul style="list-style-type: none"> - Энэ нь жижиг улаан толбо хэлбэрээр эхэлж, цэврүү(устай) болон хувирч, ихэвчлэн шархлаа болдог - Хэл, амны хөндийн салст бүрхэвч, залгиур, тагнай, буйл, уруул дээр цэврүү Үүсэж, улмаар шархлаа болдог - Ихэвчлэн гар, хөл, бугуй, шагай, өгзөг, цавинд улайлт, батга, цэврүү, идээт Үрэвсэл хэлбэрээр илэрдэг бөгөөд өвдөлттэй байдаг * Ихэвчлэн гар, хөл дээр голчлон туурдаг ба алга, хөлийн уланд ч илэрдэг * Өгзгөнд цэврүүгүй тууралт гарч болно • Нярай болон бага насны хүүхдүүдэд амны хөндийн өвдөлтөөс шалтгаалан шүлсээ залгих боломжгүй Үед шингэн алдалтын шинж тэмдэг илэрдэг <p>[Зураг 3] Гар, хөл, амны өвчний улмаас хэл амны эргэн тойронд Үүссэн тууралт</p> <p>Эх сурвалж. Солонгосын Өвчний хяналт, урьдчилан сэргийлэх агентлагийн Үндэсний эрүүл мэндийн мэдээллийн портал https://health.kdca.go.kr/healthinfo/biz/health/gnrizHealthInfo/gnrizHealthInfo/gnrizHealthInfoView.do</p>
Нас баралтын түвшин	<ul style="list-style-type: none"> • Ихэвчлэн 0.1% -аас бага • Энтеровирус 71 төрлөөс Үүдэн тархины энцефаломиелит, мэдрэлийн гаралтай уушигны хаван, уушигны цус алдалт зэрэг Хүндрэлүүд Үүсэх Үед нас баралтын түвшин өндөр байдаг
Оношилгоо	<ul style="list-style-type: none"> • Өвчтөний сорьцоос(ялгадас, тархи нугасны шингэн, цус, хоолой/хамар залгиурын арчдас, хамар угаасан шингэн гэх мэт) тодорхой ген(VP1) илрүүлэх
Эмчилгээ	<ul style="list-style-type: none"> • Шингэн алдалтын Үед шингэн нөхөх зэрэг шинж тэмдгийн эмчилгээ • Антипиретик өвдөлт намдаах эмээр шинж тэмдгийг арилгах * Аспириныг хүүхдэд хэрэглэж болохгүй
Өвчтөний менежмент	<ul style="list-style-type: none"> • Өвчтөний менежмент: Шинж тэмдэг илэрвэл эмчид хандаж, тусгаарлах • Хавьтлын менежмент: Дэгдэлт байгаа эсэхийг хянаж, дэгдэлт гарсан тохиолдолд тусгаарлах
Урьдчилан сэргийлэх	<ul style="list-style-type: none"> • Гараа зөв угаахыг зуршил болгох <ul style="list-style-type: none"> - Урсгал усанд савандаж 30 секундээс дээш гараа угаах - Гадагш гарсны дараа, ариун цэврийн өрөө орсны дараа, хоол идэхийн өмнө, дараа, живх солихын өмнө - Ялангуяа эх, хүүхэд, нярайн тасаг, төрсний дараах асрамжийн газар, цэцэрлэг, өдөр өнжүүлэх төвд ажиллаж байгаа хүүмүүс • Ханиалгах ёс зүй <ul style="list-style-type: none"> - Ханиалгахдаа ам, хамраа салфетка эсвэл ханцуйны дээд хэсэгт дарж, заавал гараа угаах • Эргэн тойрон, орчны менежмент <ul style="list-style-type: none"> - Хүүхдийн тоглоом, тоглоомын хэрэгсэл, тавилга гэх мэтийг цэвэрлэх - Өвчтөний ялгадсаар бохирдсон хувцсыг сайтар угаах • Гар хөл амны өвчин байх магадлалтай Үед шууд эмнэлэгт хандан эмчлүүлж, тусгаарлах(өвчнөөс хойш 1 долоо хоног)

8

Сармагчингийн цэцэг өвчин(MPOX)

Тойм

Тодорхойлолт	• Сармагчингийн вирусийн халдвараас(Monkeypox virus) Үүдэлтэй цочмог халууралт, тууралт
Өвчний ангилал	• 3-р зэрэглэлийн хуульд бүртгэгдсэн халдварт өвчин
Үүсгэгч	• Сармагчингийн халдварт вирус(Monkeypox virus)
Халдварын зам	<ul style="list-style-type: none"> • Хүн амьтанд халддаг сармагчингийн вирус нь халдвартай амьтан(харх, хэрэм, тарвага зэрэг мэрэгчид болон сармагчин гэх мэт мэрэгч амьтад), халдвартай хүмүүс болон вирусээр бохирдсон материалаар дамжин халдварладаг ба хүйгээр дамжин өвчтэй эхээс урагт халдах боломжтой - (Арьсны гэмтлийн шингэн) Халдвар авсан амьтан· хүний цус, биеийн шингэн, арьс, салст бүрхэвчийн гэмтэлтэй шууд болон шууд бус харьцах - (Дамжих) Халдвартай өвчтөний биеийн шингэн эсвэл халдвартай зүйлсэд(цагаан хэрэглэл, хувцас гэх мэт) хүрэх замаар дамжих - (Дусал) Хамар, ам, залгиур, салст бүрхэвч, цулцангийн дуслаар дамжин хүнээс хүнд шууд халддаг - (Агаар) Вирус агуулсан нарийн аэрозолоор агаараар дамжих боломжтой боловч ховор тохиолддог
Халдварт Үе	• Шинж тэмдэг эхлэхээс 1-3 хоногийн өмнөөс амьсгалын замын сорьцоос вирус илрэх бөгөөд шинж тэмдэг илрэх Үед вирусийн хэмжээ маш их байдаг тул амархан халдварладаг
Нууц Үе	• 5-21 хоног(дунджаар 6-13 хоног)
Ерөнхий шинж тэмдэг ба эмнэлзүйн явц	<ul style="list-style-type: none"> • Халуурах, жижүүдэс хүрэх, тунгалагийн булчирхай томрох, ядрах, булчин болон нуруугаар өвдөх, толгой өвдөх, амьсгалын замын шинж тэмдэг(хоолой өвдөх, хамар битүүрэх, ханиалгах гэх мэт) зэрэг шинж тэмдгүүд илэрч, ихэвчлэн 1-4 хоногийн дараа тууралт гардаг • Тууралт нь нүүр, ам, гар, хөл, цээж, анус, бэлэг эрхтний ойролцоо гэх мэт гардаг - Тууралт нь ихэвчлэн толбо болж эхлээд олон Үе шат(тууралт → гүвдрүү → цэврүүт(цэврүү) → идээт Үрэвсэл(идээ) → хатах(намдах)) дамждаг ба эхэндээ батга, цэврүү мэт харагддаг бөгөөд өвдөж, загатнаж болно * Эмнэлзүйн ижил төстэй шинж тэмдэгтэй салхин цэцэг, улаанбурхан, хамуу, тэмбүү гэх мэт өвчнөөс ялган оношлох нь чухал * Дархлаа султай хүмүүс, 8-аас доош насны хүүхдүүд, экземийн түүхтэй хүмүүс, жирэмсэн болон хөхүүл эхчүүдэд хүндэрч болз ошгҮ <p>[Зураг 4] Арьсан дээр гарах сармагчингийн цэцэг өвчний шинж тэмдэг</p> <p>Эх сурвалж: UK Health Security Agency(2022, 5, 14).cases of monkeypox. https://www.gov.uk/government/news/monkeypox-cases-confirmed-in-england-latest-updates</p>
Оношилгоо	• Сорьцоос(арьсны гэмтлийн шингэн, арьсны гэмтлийн эд, ивэрхий, ам залгиурын тҮрхэц, цус гэх мэт) тодорхой генийг илрүүлэх
Эмчилгээ	<ul style="list-style-type: none"> • Ихэвчлэн байгалийн болон шинж тэмдгийн эмчилгээ • Шаардлагатай бол Үндэсний хэмжээний вирусийн эсрэг эмээр(тэковиримат) эмчилгээг хийдэг
Өвчтөний менежмент	<ul style="list-style-type: none"> • Стандарт урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, хавьтлын урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, дуслын урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг дагах • Батлагдсан өвчтөнүүд: Халдвар арилах хүртэл(арьсны тууралт хатан унаж, шинэ арьс Үүсэх) 1 хүний өрөөнд тусгаарлагдан хэвтэж · эмчлүүлэх • Боломжит өвчтөн: 1 хүний өрөөнд тусгаарласны дараа сорьц авч, шинжилгээний хариу гартал байна
Урьдчилан сэргийлэх	<ul style="list-style-type: none"> • Вакцинжуулалт - 3-р Үеийн салхин цэцэгийн вакцин Үр дүнтэй болох нь батлагдсан бөгөөд FDA(AHY) болон EMA(Европ)-д салхин цэцэг болон сармагчингийн цэцэг өвчинд 3-р Үеийн вакциныг хүлээн зөвшөөрсөн • Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ ① Халдвартай(халдварын эрсдэлтэй) хүн болон амьтантай шууд · шууд бус харьцахаас зайлсхийх ② Халдвартай өвчтөний хэрэглэж байсан эд зүйлсэд(ор дэрний даавуу гэх мэт) хүрэхээс зайлсхийх ③ Сэжигтэй хүн, амьтан, бохирдсон зүйлтэй харьцах юм бол гараа савантай усаар угаах эсвэл архи агуулсан гар ариутгагч хэрэглээрэй ④ Сармагчингийн цэцэг өвчин гарсан улс(байршил) руу аялахдаа вирус тээгч амьтадтай ойртохоос зайлсхийх

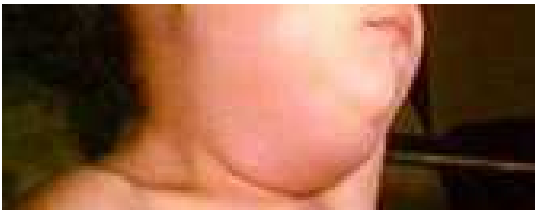
9 НҮдний ханиад(ЕКС)

○ Тойм

Тодорхойлолт	<ul style="list-style-type: none"> Аденовирусээс(гол төлөв 8, 19, 37 төрөл) Үүдэлтэй халдварт нүдний өвчин
Үүсгэгч	<ul style="list-style-type: none"> Аденовирусийн(гол төлөв 8, 19, 37 төрөл) улмаас Үүссэн нүдний Үрэвсэлт өвчин
Халдварын зам	<ul style="list-style-type: none"> Шууд харьцах: Нүд нулимстай шууд харьцах Шууд бус харьцах: Алчуур, ор дэрний цагаан хэрэглэл, ариун цэврийн хэрэглэл гэх мэт хувийн эд зүйлстэй харьцах Усан бассейн гэх мэт усаар дамжин тархах
Халдварт Үе	<ul style="list-style-type: none"> Шинж тэмдэг илэрснээс хойш 2 долоо хоног хүртэл
Нууц Үе	<ul style="list-style-type: none"> 5-14 хоног
Ерөнхий шинж тэмдэг	<ul style="list-style-type: none"> Халдвартай учраас нэг нүднээс эхлээд нөгөө нүдэнд халддаг Томчуудын хувьд нүд л өвддөг бол хүүхдүүдэд халуурах, хоолой өвдөх, суулгах шинж тэмдгүүд илэрдэг Хоёр нүд улайх, зовхи хавдаж өвдөх, нулимс гоожих, нүд загатнах Чихний навчны урд тунгалагийн зангилаанууд хавдах болон өвдөх(чихний булчирхайнууд) Эвэрлэг бүрхэвчийн эпители цэгчлэн бүрхэх
Хүндрэлүүд	<ul style="list-style-type: none"> Алсын хараа муудах тохиолдол бий Нүд аргах хам шинж Нүдний салст бүрхэвчийн сорвижилт, зовхи унжих, зовхи болон эвэрлэг бүрхэвч хооронд наалдац үүсэх
Оношилгоо	<ul style="list-style-type: none"> Цочмог цэврүүт конъюнктивит нь доорх 2 шинж тэмдгийн 1-ээс доошгүй нь илэрсэн Үед эмчийн дүгнэлтэд Үндэслэн сэжигтэй тохиолдолд тооцно <ul style="list-style-type: none"> Эвэрлэгийн доорх эпителийн тунгалаг байдал Нулимс гоожих, нүд өвдөх, салсархаг нуух эсвэл зөөлөн цэврүү туурах
Эмчилгээ	<ul style="list-style-type: none"> Эмчилгээ байхгүй Шинж тэмдгийн эмчилгээ Хэсгийн стероид эсвэл хэсгийн антибиотик ашигладаг
Урьдчилан сэргийлэлт болон зохицуулалт	<ul style="list-style-type: none"> Гараа зөв угаах болон хувийн ариун цэвэр сахих <ul style="list-style-type: none"> Урсгал усанд саван болон ариутгагчаар 30 секундээс дээш гараа угаах Нүдэндээ хүрч, маажихгүй байх Алчуур эсвэл гоо сайхны бүтээгдэхүүн зэрэг хувийн эд зүйлсээ хуваалцахгүй байх Нүдний халдварын шинж тэмдэгтэй хүнтэй ойртохгүй байх

10 Гахайн хавдар(Mumps)

Тойм

Тодорхойлолт	<ul style="list-style-type: none"> Гахайн хавдарын вирусээр(Mumps orthorubulavirus) Үүсгэгддэг шүлс ялгаруулагч булчирхай Үрэвсэж цочмог халуурдаг өвчнийг 'гахайн хавдар' гэдэг
Өвчний ангилал	<ul style="list-style-type: none"> 2-р зэрэглэлийн хуульд бүртгэгдсэн халдварт өвчин
Үүсгэгч	<ul style="list-style-type: none"> Гахайн хавдарын вирус(Mumps orthorubulavirus) * Вирусын Ангилалын Олон Улсын Хороо, 2021 онд вирусын нэршил нэр томъёог шинэчилсэн (Mumps rubulavirus→Mumps orthorubulavirus)
Халдварын зам	<ul style="list-style-type: none"> Халдвар авсан хүний амьсгалын системийн шүүрэл(дусал), бохирдсон шүлстэй шууд харьцах замаар халдварладаг вирусийн халдвар авсны дараа эхлээд амьсгалын замын эсүүдэд Үржиж, дараа нь гематогенээр бие махбодид тархаж, янз бүрийн эрхтнүүд, түүний дотор булчирхайд ордог
Халдварт Үе	<ul style="list-style-type: none"> Шинж тэмдэг Үзэгдэхээс 3 өдрийн өмнөөс 5 хоногийн дараа хүртэл
Нууц Үе	<ul style="list-style-type: none"> 12-25 хоног(дунджаар 16-18 хоног)
Ерөнхий шинж тэмдэг ба эмнэлзүйн явц	<ul style="list-style-type: none"> Халуурах, нэг талын эсвэл хоёр талын шүлсний булчирхай хавдах ·өвдөх Ойролцоогоор 20% нь шинж тэмдэггүй байдаг ба ерөнхийдөө 30-40% нь шүлсний булчирхайг хамардаг Шүлсний булчирхайн хавдалт 2-3 хоногийн дотор дээд цэгтээ хүрч, дараа нь 1 долоо хоногийн турш бусад шинж тэмдэг нэмж илэрдэг <ul style="list-style-type: none"> Шүлсний булчирхай болон хэлний доорх булчирхай хавдах нь 10%-н өвчтөнүүдэд илэрдэг Ойролцоогоор 25% өвчтөнүүдэд зөвхөн нэг талын булчирхай хавддаг Хүндрэлүүд <ul style="list-style-type: none"> Асептик менингит хэлбэрээр төв мэдрэлийн тогтолцоог гэмтээх: Хамгийн түгээмэл хүндрэл Төмсөгний Үрэвсэл, төмсөгний дайврын Үрэвсэл: Хэвлийн доод хэсгээр өвдөж халуурах. Үргүйдэл болох тохиолдол ховор Өндгөвчний Үрэвсэл : Бэлгийн бойжилт гүйцсэн эмэгтэй өвчтөнүүдийн 5%-д илэрдэг. Үргүйдэлд нөлөө байхгүй Нойр булчирхайн Үрэвсэл: Халдвар авсан эхний долоо хоногийн сүүлээр шинж тэмдэг илэрнэ Хэвлийгээр өвдөх, хүнд хэлбэрийн дотор муухайралт, бөөлжих шинж тэмдэг илэрч, эм ууснаас 1 долоо хоног орчмын дараа алга болдог Сонсголын бэрхшээл: 20'000 хүний 1-д илэрдэг. Сонсголын бэрхшээл 80% нь нэг талдаа илэрдэг <p>[Зураг 5] Гахайн хавдарын шинж тэмдэг</p> <p>Эх сурвалж: WIKIMEDIA COMMONS(2022, 7, 11).Mumps. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mumps_PHIL_130_lores.jpg</p>
Оношилгоо	<ul style="list-style-type: none"> Эмнэлзүйн шинж тэмдэгээр оношилно Паротит вирус илрүүлэх ПГУ шинжилгээгээр гахайн хавдарын вирус илрүүлэх Цусны бүлэгнэлтийн сорил <ul style="list-style-type: none"> Өвөрмөц IgM эсрэгбие эерэг гарах Цочмог Үе шаттай харьцуулахад эдгэрэлтийн Үед IgG-ийн эсрэг биеийн титр нэмэгддэг
Эмчилгээ	<ul style="list-style-type: none"> Уламжлалт эмчилгээ, өвдөлт их Үед өвчин намдаах эм хэрэглэх Шингэн дусал хийж нөхөх
Өвчтөний менежмент	<ul style="list-style-type: none"> Өвчтөнийг тусгаарлах: Дуслаас болгоомжлох(Тусгаарлах хугацаа : Хавдар Үүссэн өдрөөс(D-day) хойш 5 хоног (D+5) хүртэл тусгаарлах) Хавьтлын менежмент: Шинж тэмдэг хянах
Урьдчилан сэргийлэх	<ul style="list-style-type: none"> Вакцинжуулалт <ul style="list-style-type: none"> Нярай: Төрөөд 12-15 сартайд, 4-6 насанд MMR вакцин 2 тун хийлгэх Насанд хүрэгсэд: Дархлаа суугаагүй насанд хүрсэн хүнийг дор хаяж нэг удаа вакцинд хамруулна(оюутан, мэр гэжил сургалтын оюутан, эмнэлгийн ажилчид, гадаадад аялагчид зэрэг нь 4 долоо хоногоос дээш давтамжт айгаар 2 удаа вакцинд хамрагдана)

11 Томуу(Influenza)

Тойм

Тодорхойлолт	<ul style="list-style-type: none"> Томуугийн вирусаар(Influenza virus) Үүсгэгддэг амьсгалын замын шинж тэмдэг бүхий халдварт өвчин - Influenza A(H1N1, H3N2), B(Yanagata, Victoria) голчлон тохиолддог
Өвчний ангилал	<ul style="list-style-type: none"> 4-р зэрэглэлийн халдварт өвчин
Үүсгэгч	<ul style="list-style-type: none"> Томуугийн вирус А, В, С, D гэсэн 4 төрөл байдаг - А ба В төрөл нь хүмүүст амьсгалын системийн халдвар Үүсгэдэг Мутациас Үүдэлтэй Үргэлжилсэн томуугийн чиг хандлага бий болсон байгаа
Халдварын зам	<ul style="list-style-type: none"> Томуу нь өвчтөн ханиах, найтаах Үед ялгарах амьсгалын замын дулаар(droplet) дамжин хүнээс хүнд халдварл адаг Вирусээр бохирдсон эд зүйлд(ширээ, хаалганы бариул, тоглоом, унтраалга гэх мэт) хүрсний дараа болон бохи рдсон гадаргууд хүрсэн гараар дамжин халдварладаг Амьтнаас хүнд халдварлах нь ховор боловч өвчтэй амьтдын шүүрэлд хүн шууд болон шууд бусаар хүрэх Үед халдвар авах боломжтой
Халдварт Үе	<ul style="list-style-type: none"> Насанд хүрэгчид ихэвчлэн шинж тэмдэг илрэхээс нэг хоногийн өмнөөс шинж тэмдэг илэрснээс хойш 5-7 хоно г хүртэл халдвартай байдаг бол хүүхдүүд шинж тэмдэг илэрснээс хойш 10-аас дээш хоног хүртэл халдвартай байх тохиолдол бий
Нууц Үе	<ul style="list-style-type: none"> 1-4 хоног(дунджаар 2 хоног)
Ерөнхий шинж тэмдэг ба эмнэлзүйн явц	<ul style="list-style-type: none"> Шинж тэмдэггүйгээс эхлэн хүнд хэлбэр хүртэлх шинж тэмдгүүд байдаг, халуурах(38 хэмээс дээш), жижүүдэс хүрэх, толгой өвдөх, ханиалгах, булчингаар өвдөх, ерөнхий сулрал, хоолны дуршил буурах, хоолой өвдөх зэрэг нь хамгийн гол шинж тэмдгүүд бөгөөд 24-48 цаг эрчимтэй байна Хүүхдэд дотор муухайрах, бөөлжих, суулгах зэрэг хоол боловсруулах эрхтний шинж тэмдэг илэрч болно Хүндрэлүүд: Дунд чихний Үрэвсэл, бактерийн уушигны Үрэвсэл нь хамгийн түгээмэл Хүндрэлүүд бөгөөд миокар дит, перикардит, пневмоторакс, пневмомедиастинум, энцефалит, энцефалопати, хөндлөн миелит, рабдомиоли з, Рейгийн хам шинж зэрэг Үүсэж болно. Түүнчлэн, архаг бронхит, амьсгалын замын архаг өвчин, зүрх судасны архаг өвчтэй бол томуугийн халдвар нь Хүндрэл Үүсгэх боломжтой
Оношилгоо	<ul style="list-style-type: none"> Сорьцоос(ам залгиурын арчдас, хамар залгиурын арчдас, хамрын угаадас, хамар залгиурын угаадас, бронх уг аасан шингэн, цэр) өвөрмөц ген илрүүлэх
Эмчилгээ	<ul style="list-style-type: none"> Шинж тэмдгийн эмчилгээ(шингэн нөхөх, шаардлагатай бол халуун бууруулах, өвдөлт намдаах эм, шинж тэмдг ийг арилгах эм) Томуугийн вирусийн эсрэг эмүүд: oseltamivir(tamiflu), peramivir(peramiflu), baloxavir marboxil(xofluza) * өндөр эрсдэлтэй Бүлэгт тустай байж болно
Өвчтөний менежмент	<ul style="list-style-type: none"> Өвчтөний менежмент - Томуутай гэж оношлогдвол халуурснаас хойш 48 цаг өнгөрч, халдвар арилах хүртэл сургууль, сургалт, ажилд аа явахгүйгээр гэртээ амрах хэрэгтэй - Гэртээ амарч байхдаа гэрийнхээ 65-аас дээш насны хүмүүс зэрэг эрсдэл өндөртэй Бүлэг хүмүүстэй харьцахаас зайлсхийх, эмнэлэгт Үзүүлэх гэх мэт онц шаардлагатайгаас бусад Үед гарахгүй байх - Хичээл, ажилдаа эргэн орохын тулд эм уулгүй халуурахаа больсон Үед дор хаяж 24 цагаас дээш байдлыг ажиглаж Үзэх Хавьтлын менежмент - Шаардлагатай тохиолдол биш бол томуутай өвчтөнтэй харьцсан байсан ч өвчнөөс сэргийлэх вирусийн эм хэрэглэх хэрэггүй. Тиймээс хавьтсан хүмүүсийг хянаж, шаардлагатай бол өвчний эхэн Үед, тухайлбал Хүндрэл Үүсэх эрсдэл өндөртэй Бүлэгт вирусийн эсрэг эмийг хэрэглэхийг зөвлөнө
Урьдчилан сэргийлэх	<ul style="list-style-type: none"> Дэгдэлтийн өмнөх вакцинжуулалт - Төрөөд 6 сараас дээш 9 нас хүртэл хүүхэд: Томуугийн эсрэг вакцин анх хийлгэж байгаа бол(эсвэл вакцин хийлгэсэн түүхээ мэдэхгүй бол) дор хаяж 4 долоо хоногийн зайтай 2 тун хийлгэнэ - 9 ба түүнээс дээш насны хүүхэд, насанд хүрэгчид: Өмнөх хийлгэсэн түүхээс Үл хамааран 1 тун хийлгэнэ - Гэхдээ томуугийн эсрэг вакцин хийлгэсний дараа хүнд хэлбэрийн харшлын сөрөг нөлөө(анафилакс) гарсан эсвэл өндөгнөөс хүнд хэлбэрийн харшилтай хүмүүст(вакцин Үйлдвэрлэх явцад Үлдэж болзошгүй өндөгний уу раг нь харшлын урвал Үүсгэж болно) хийлгэхийг хориглодог бөгөөд өндөгний харшилтай хүмүүс хийлгэхээс э өмнө эмчтэй зөвлөлдөх шаардлагатай Хувийн ариун цэвэр - Амьсгалын замын шинж тэмдэг илэрвэл амны хаалт зүүх - Амьсгалын замын халдварт өвчний шинж тэмдэг илэрсэн хүмүүстэй холбоо барихаас зайлсхийх - Гараа зөв угааж гараараа нүд, хамар, амандаа хүрэхгүй байх зэрэг хувийн ариун цэврийг хангах - Томуугийн тархалт их байгаа Үед хүн ихтэй газраас аль болох зайлсхийх

12

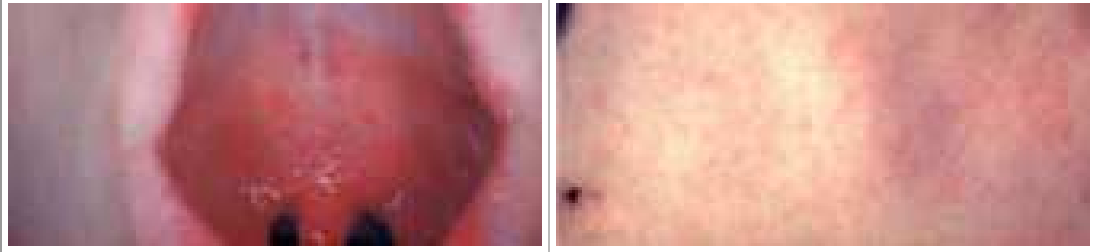
Коронавирусийн халдварт өвчин-19(COVID-19)

Тойм

Тодорхойлолт	• 2019 онд илэрсэн сарс коронавирус –2(SARS-CoV-2)-ээс Үүдэлтэй амьсгалын замын цочмог халдварт өвчин
Өвчний ангилал	• 4-р зэрэглэлийн халдварт өвчин
Үүсгэгч	• SARS-CoV-2(Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus-2)
Халдварын зам	<ul style="list-style-type: none"> • Халдварын гол зам нь халдвартай хүний амьсгалын замын дусал(шүлс) юм • Ихэвчлэн халдвартай хүн ханиалгах, найтаах, ярих, дуулах Үед Үүсдэг амьсгалын замын дусалтай(шүлс) ойр байснаар(ихэвчлэн 2м дотор тохиолддог) халддаг • Дусал, гадаргуу, агаараар хүртэл дамжих боломжтой боловч агаар дуслын халдвар нь эмнэлгийн байгууллагад аэрозоль Үүсгэх процедурын улмаас Үүсдэг, хаалттай орон зайд удаан хугацаагаар амьсгалын замын дусал Үүсэх орчин гэх мэт тодорхой орчинд хязгаарлагдмал тархдаг
Халдварт Үе	• Халдвар тархахаас 2 хоногийн өмнөөс халдвар тархсанаас хойш 3 хоногийн дарааг хүртэл хамгийн халдварлагт өндөртэй ба ихэвчлэн 7 хоногийн дараа алга болдог
Нууц Үе	• 1-14 хоног(дунджаар 5-7 хоног)
Ерөнхий шинж тэмдэг ба эмнэлзүйн явц	<ul style="list-style-type: none"> • Шинж тэмдэггүй, хөнгөн, дунд, хүнд гээд янз бүр • Гол шинж тэмдгүүд нь халуурах(37.5 °C дээш), ханиалгах, амьсгалахад давчдах, жихүүдэс хүрэх, булчин өвдөх, толгой өвдөх, хоолой өвдөх, Үнэрлэх· амт мэдрэх чадвараа алдах гэх мэт. • Үүнээс гадна ядрах, хоолны дуршил буурах, цэр гарах, хоол боловсруулах эрхтний шинж тэмдэг(дотор муухайрах, бөөлжих, суулгах гэх мэт), төөрөгдөх, толгой эргэх, хамраас нус гоожих, битүүрэх, цэр гарах, цусаар ханиах, цээжээр өвдөх, нүд улайх, арьсны шинж тэмдгүүд гэх мэт янз бүр • Өвчтөний хүндрэл нь хөгшрөлт, суурь өвчин байгаа эсэхээс хамаардаг <ul style="list-style-type: none"> - Эрсдэлт бүлгүүд : 65-аас дээш насны ахмад(ялангуяа асрамжийн газар амьдардаг хүмүүс), амьсгалын замын архаг өвчтэй, тухайлбал уушигны архаг бөглөрөлт өвчтэй, зүрх судасны өвчтэй, чихрийн шижин, цусны даралт ихэсдэг, бөөрний архаг өвчтэй, дархлаа султай хүмүүс, элэгний архаг өвчин зэрэг суурь өвчтэй өвчтөнүүд, хорт хавдартай, илүүдэл жинтэй, эрхтэн шилжүүлэн суулгасан, тамхи татдаг хүмүүс
Оношилгоо	• Сорьцоос(ам залгиур хоолойн арчдас, хамар залгиурын арчдас, ам хоолой угаасан шингэн, хамар угаасан шингэн, цэр, трахейн аспират, бронх угаасан шингэн гэх мэт) тодорхой вирусийн нуклейн илрүүлэх
Эмчилгээ	• Өвчтөний нөхцөл байдлаас хамааран веклури(Remedesivir), рекирона(regdan-vimab) зэрэг тариа, Паксровид(Nirmatrelvir, Ritonavir) зэрэг амаар уух эмийн эмчилгээ байдаг
Өвчтөний менежмент	<ul style="list-style-type: none"> • Батлагдсан бүх тохиолдлыг гэртээ эмчилдэг * батлагдсан өвчтөн гэрийн эмчилгээ хийх боломжгүй, эмнэлгийн байгууллагад хэвтэн эмчлүүлэх эрсдэлт хүчин зүйл байхгүй Үед • 5 хоног тусгаарлалт
Урьдчилан сэргийлэх	<ul style="list-style-type: none"> • Вакцинжуулалт <ul style="list-style-type: none"> - Жилд 1 удаа(гэхдээ дархлаа султай хүмүүс жилд 2 удаа хийлгэх) - Бүх иргэдэд(өндөр эрсдэлтэй бүлэг: 65 ба түүнээс дээш настай, халдварт өртөмтгий, дархлаа суларсан · суурь өвчтэй өвчтөнүүд гэх мэт) • Маск зүүх <ul style="list-style-type: none"> - Амны хаалтыг зөв зүүх нь шүлсний дуслаар халдвар тархахаас сэргийлдэг - Хүнс, эмийн аюулгүй байдлын яамнаас батлагдсан маск зүүхийг анхааруулж байна - Ам хамраа бүрэн таглаж, нүүр болон маскны хооронд зай завсар гаргахгүйн тулд сайтар дарж зүүх нь маск зөв зүүх арга юм - Хүн ихтэй газар маск зүүх • Гараа угааж, ханиалгах соёлыг хэрэгжүүлэх • Цэвэрлэгээ ба халдваргүйжүүлэлт <ul style="list-style-type: none"> - Угаалгын нунтаг(саван гэх мэт) ба усаар цэвэрлэх нь гадаргуугаас эмгэг төрүүлэгч бичил биетийг арилгахад үр дүнтэй байдаг - Гадаргууг халдваргүйжүүлэх нь цэвэрлэсний дараа Үлдсэн эмгэг төрүүлэгчдийг устгаж халдвар тарах эрсдэлийг бууруулдаг • Агааржуулалт <ul style="list-style-type: none"> - Өдөрт дор хаяж 3 удаа 10 минутаас дээш цонхоо онгойлгож байгалийн агааржуулалт хийх ёстой ба хөргөх·х алаах Үед ч мөн Үе Үе агааржуулалт хийх хэрэгтэй - Байгалийн агааржуулалт хийхэд нэвт салхилуулахын тулд урд · хойд цонх нээн нэвт агааржуулна - Агааржуулалтын төхөөрөмж байхгүй бол цахилгаан сэнс/агааржуулалтын сэнс гэх мэтийг ашиглан дотор агаарыг гадагш гаргана • Шинж тэмдэг илэрвэл эмчилгээ хийлгэж, гэртээ байж, бусадтай уулзахгүй байх

13 Улаанбурхан(Measles)

Тойм

Тодорхойлолт	• Улаанбурхан вирусээр(Measles morbillivirus) Үүсгэгддэг цочмог халууралт, тууралт
Өвчний ангилал	• 2-р зэрэглэлийн хуульд бүртгэгдсэн халдварт өвчин
Үүсгэгч	• Улаанбурхан вирус(Measles morbillivirus)
Халдварын зам	• Аэрозоль болсон дусал агаарт дамжих, амьсгалын замын дусал, өвчтөний цус·хамар залгиурын шүүрэлтэй шууд харьцах
Халдварлалт	• Маш өндөр халдвартай(ойрын хавьталд өртсөн мэдрэмтгий хүмүүсийн хоёрдогч өвчлөлийн түвшин 90%-иас дээш)
Халдварт Үе	• Тууралт гарахаас 4 хоногийн өмнөөс тууралт гарснаас хойш 4 хоногийн дараах хүртэл
Нууц Үе	• 7-21 хоног(дунджаар 10-12 хоног)
Ерөнхий шинж тэмдэг ба эмнэлзүйн явц	<ul style="list-style-type: none"> • Цочмог халууралттай тууралтат халдварт өвчин • Урьдал Үе(3-5 хоног): Өндөр халдвартай Үе <ul style="list-style-type: none"> - Халуурах, ханиалгах, нус гоожих, нүд улайх, амны хөндийн өвөрмөц шархлаа(Koplik's spot, 1-2 мм саарал цагаан толбо) гардаг • Тууралтын Үе: Нийт шинж тэмдгүүд хамгийн хүнд байх Үе <ul style="list-style-type: none"> - Тууралт нь вируст өртсөнөөс хойш дунджаар 14 хоног(7-18 хоног) гарч, 5-6 хоног Үргэлжилж, 7-10 хоногийн дотор арилдаг - Koplik толбо гарч ирснээс хойш 1-2 хоногийн дараа гүвдрүүт тууралт гарч(барсгар) хЗҮҮний ар талд, чихний доор, их бие, мөч, гар·улны хэсэгт тархдаг • Эдгэрэх хугацаа: Тууралт арилж, нөсөө Үлддэг • Хүндрэлүүд <ul style="list-style-type: none"> - Дунд чихний Үрэвсэл, бронхит, бронхиолит, бронхопневмони, круп, суулгалт, цочмог энцефалит, цочмог склерозын панэнцефалит(Subacute sclerosing panencephalitis, SSPE) гэх мэт <p>[Зураг 6] oplik sopt(зҮҮн)¹⁾, улаанбурхан тууралт(баруун)²⁾</p> <p>эх сурвалж: 1) Өвчний хяналт, урьдчилан сэргийлэх төвүүд(Centers for Disease Control and Prevention(CDC) (2020, 11, 5).Koplik sopts. https://www.cdc.gov/measles/symptoms/photos.html 2) Өвчний хяналт, урьдчилан сэргийлэх төвүүд(Centers for Disease Control and Prevention(CDC) (2020, 11, 5).Measles skin rash. https://www.cdc.gov/measles/symptoms/photos.html</p>
Оношилгоо	<ul style="list-style-type: none"> • Сорьцоос(хамрын арчдас, ам залгиурын арчдас, хамар залгиурын арчдас, цус, шээс гэх мэт) Measles morbillivirus илрүүлэх • Сорьцоос(хамрын арчдас, ам залгиурын арчдас, хамар залгиурын арчдас, цус, шээс гэх мэт) тодорхой генийг илрүүлэх • Сорьцоос(цус) өвөрмөц IgM эсрэг биетийг илрүүлэх • Эдгэрэлтийн Үеийн сийвэнгийн эсрэг биеийн титр хүндрэлтэй Үеэс 4 дахин их байдаг
Эмчилгээ	• Уламжлалт эмчилгээ: Тайван байх, хангалттай шингэн нөхөх, ханиалга болон өндөр халуурах шинж тэмдгийн эмчилгээ
Өвчтөний менежмент	<ul style="list-style-type: none"> • Өвчтөнийг тусгаарлах: Агаар дуслын замаас болгоомжлох(тусгаарлах хугацаа: тууралт гарахаас 4 хоногийн өмнөөс 4 хоногийн дараах хүртэл) • II Хавьтлын менежмент: Вакцинжуулалт, дархлааны глобулин хэрэглэх, шинж тэмдгийг хянах
Урьдчилан сэргийлэх	<ul style="list-style-type: none"> • Вакцинжуулалт <ul style="list-style-type: none"> - Нярай: Төрөөд 12-15 сартайд, 4-6 насанд MMR вакцин 2 тун хийлгэх - Насанд хүрэгсэд: Дархлаа тогтоогүй 1968 оны 1-р сарын 1-ээс хойш төрсөн хүмүүс дор хаяж нэг тунг хийлгэх

P A R T

II

Ар гэрт хҮргэх мэдээлэл

1 Сүрьеэ өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх мэдээллийн материал(жишээ)

Ар гэрт хҮргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Сүрьеэ өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага(Санал)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Сүүлийн Үед $\triangle\triangle$ орчмын нэгэн сургуульд сүрьеэ өвчний тохиолдол гарсан тул сүрьеэ(хуульд бүртгэгдсэн халдварт өвчин) өвчний талаар дараах мэдээллийг сурагчдын эрүүл аюулгүй байдлын төлөө ар гэрт хүргэж байна.

1 Сүрьеэ(Tuberculosis) гэж юу вэ?

Сүрьеэ нь сүрьеэгийн нянгаар (Mycobacterium Tuberculosis Complex) Үүсгэгддэг зөвхөн уушгинд төдийгүй яс, Үе мөч, тархи зэрэг биеийн бусад хэсгүүдэд нөлөөлдөг агаар дуслаар тардаг халдварт өвчин юм.

2 Сүрьеэгийн халдварлах зам

Сүрьеэгийн халдвартай өвчтөн ханиах, найтаах болон ярих Үед агаарт ялгарсан сүрьеэгийн нян бусдын уушгинд нэвтрэн халдвар тархдаг.

3 Сүрьеэгийн шинж тэмдэг

Сүрьеэ нь эрхтэн системийн халдвар бөгөөд халдвар авсан эрхтнээс шалтгаалан эмнэлзүйн шинж тэмдгүүд өөр байдаг.

- 1) Нийтлэг шинж тэмдэг: Халуурах, сүлдах, хүйтэн хөлс цувах, турах гэх мэт.
- 2) Уушгины сүрьеэ:Халуурах, ханиалгах, цэр гарах, цустай цэр гарах, хүнд тохиолдолд амьсгалахад хүндрэл тэй болдог

4 Урьдчилан сэргийлэх, зохицуулалт

Сүрьеэ нь 2-р зэргийн халдварт өвчин бөгөөд эмийн эмчилгээнээс хойш 14 хоногийн хугацаанд сургуулиас чөлөөлөгдөнө.

Урьдчилан сэргийлэх	Зохицуулалт
<ul style="list-style-type: none"> - Төрсөн хүүхдэд БЦЖ вакцин хийлгэх (Төрөөд 1 сарын дотор) - Сүрьеэгийн өндөр эрсдэлтэй бүлэг, амьсгалын замын сүрьеэтэй өвчтнүүдийн ойрын хавьталд судалгаа хийн сүрьеэгийн халдварын илрүүлэг шинжилгээгээр сүрьеэтэй өвчтөнүүдийг эрт илрүүлж, урьдчилан сэргийлэх эмчилгээ хийснээр сүрьеэгийн дэгдэлтээс урьдчилан сэргийлэх 	<ul style="list-style-type: none"> - Өвчтөнийг тусгаарлах: Эмийн эмчилгээнээс хойш 2 долоо хоногийн хугацаанд амьсгалын замын тусгаарлалт (Халдварт сүрьеэтэй өвчтөний халдварлалтын хугацаа дуусах хүртэл) - Илрүүлэх судалгаа: Сүрьеэгийн өвчтөний хавьтлын судалгаа хийх - Халдвартай өвчтөнийг эрт илрүүлж, тусгаарлан эмчилгээ хийж, бүрэн эдгээх нь чухал

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Сүрьеэгийн шинжилгээний хариуны дараах мэдэгдэл(Санал)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Саяхан $\triangle\triangle$ орчмын нэгэн сургуульд сүрьеэтэй өвчтөн илэрсэн тул халдвар тархахаас сэргийлэхийн тулд бид хичээнгүйлэн ажиллаж байна.

Сүрьеэ нь амьсгалын замын халдвар бөгөөд тархах эрсдэл байдаг тул манай сургууль сурагчдад "Туберкулины арьсны шинжилгээ" хийсэн. Шинжилгээний Үр дүнд таны хүүхэд 10 мм ба түүнээс дээш хэмжилттэй "эерэг" болох нь тогтоогдсон тул дараах мэдэгдлийг хүргэе.

1 Туберкулины арьсны сорил(TST) гэж юу вэ?

Туберкулины сорил нь сүрьеэгийн нянгийн өртөлтийг(халдвар) тодорхойлохын тулд шуунд(тохойноос бугуй хүртэлх хэсэг) эсрэгтөрөгчийг арьсанд тарьснаас хойш 48-72 цагийн дараа эсийн дархлааны хариу урвалыг судалдаг шинжилгээ юм.

2 "Туберкулины шинжилгээний эерэг Үр дүн" нь юу гэсэн Үг вэ?

Хэрэв тарилгын талбайд хавдах(эсэргүүцэл) урвал 10 мм ба түүнээс дээш байвал "эерэг" гэж дүгнэнэ.

3 Хэрэв туберкулины шинжилгээний хариу "эерэг" байвал сүрьеэ мөн үү?

Туберкулины шинжилгээ нь сүрьеэгийн нянгийн халдварыг илрүүлэх шинжилгээ хийдэг бөгөөд шинжилгээний эерэг Үр дүн нь сүрьеэтэй гэсэн Үг биш юм. Гэсэн хэдий ч **туберкулины шинжилгээний хариу эерэг гарсан сурагчид сүрьеэгийн нянгаар халдвар авах эрсдэлтэй гэж Үзэж болно.**

Хэдийгээр энэ нь сүрьеэтэй өвчтөн биш гэсэн Үг хэдий ч дархлааны систем мэдэгдэхүйц суларч, орчин тойрон муудах Үед хэзээд ч сүрьеэтэй өвчтөн болох магадлал өндөртэй.

※ Туберкулины арьсны сорил нь бараг ямар ч гаж нөлөөгүй шинжилгээ боловч маш ховор тохиолдолд арьсны бага зэрэг сорви Үлдэж болно.

4 Би багадаа БЦЖ(сүрьеэгийн эсрэг вакцин) хийлгэсэн мөртлөө яагаад сүрьеэ туссан бэ?

БЦЖ нь сүрьеэ өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхээс илүүтэй хүүхдийг сүрьеэгийн хүнд хэлбэрээс(милиан сүрьеэ, сүрьеэгийн менингит) урьдчилан сэргийлдэг. Тиймээс таны ерөнхий дархлаа сул байвал сүрьеэ өвчнөөр өвчилж болно.

5 Интерферон гамма шүүрлийн шинжилгээ(Interferon-γ Release Assay, IGRA) гэж юу вэ?

Интерферон-гамма шүүрлийн шинжилгээ нь сүрьеэгийн эсрэг биеийн эсийн дархлааны хариу урвалыг ажиглах арга бөгөөд сүрьеэгийн микобактерийн халдвар авсан тохиолдолд л эерэг гардаг. Шинжилгээний арга нь сүрьеэгийн нянгийн мэдрэмтгий байсан дархлааны эсүүд(Т-лимфоцитууд) дахь сүрьеэгийн эсрэгтөрөгчийг идэвхжүүлснээр цус цуглуулж, дархлааны реактив бодисыг(интерферон гамма) хэмжих замаар сүрьеэгийн халдварыг тодорхойлдог.

6 Интерфероны гамма шүүрлийн шинжилгээ "эерэг" гарсан тохиолдолд би яах ёстой вэ?

Сүрьеэгийн нянгаар халдварласан гэсэн Үг, өндөр эрсдэлтэй бүлэгт сүрьеэ өвчнөөр өвчлөх магадлал өндөр байдаг ба сүрьеэгийн далд халдварын эмчилгээ хийдэг.(Статистикийн мэдээгээр сүрьеэтэй өвчтөн 100 хүнтэй харьцвал 30 нь сүрьеэгийн нянгаар өвчилж, далд хэлбэрийн сүрьеэтэй байна. Сүрьеэгийн далд халдвартай хүмүүсийн 10 орчим хувь нь ирээдүйд сүрьеэгийн өвчнөөр өвчлөх магадлал өндөр байдаг тул сүрьеэгийн халдварыг эмчлэхийг зөвлөж байна.)

II

МА
ЭР
ГЭ
РТ
Х
Ү
Р
ГЭ
Х

7 СҮРЬЕЭГИЙН ДАЛД ХАЛДВАР ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Сүрьеэгийн далд халдвар гэдэг нь сүрьеэгийн нянгаар халдварласан боловч сүрьеэгийн эмнэлзүйн шинж тэмдэг илрээгүй, нян судлал, гэрлийн шинжилгээ зэрэг сүрьеэгийн шинжилгээгээр сөрөг гарсан, вирусыг бусдад тарааж чадахгүй нөхцөлийг хэлнэ.

Сүрьеэгийн далд халдварыг эмчлэх замаар сүрьеэ Үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх нь халдварыг эрт устгахад чухал ач холбогдолтой. Гэсэн хэдий ч сүрьеэгийн далд халдварыг эмчлэх нь тийм ч хялбар биш бөгөөд эмчилгээ хийлгэсэн ч сүрьеэ өвчнөөс бүрэн урьдчилан сэргийлэх боломжгүй байдаг тул эмчилгээ хийхийг сонгох шалгуур нь улс орон бүрт өөр өөр байдаг.

Сүрьеэгийн далд халдварыг эмчлэхийн тулд сүрьеэгийн эмүүдээс изониазид эсвэл рифампицинийг дангаар нь эсвэл хослуулан хэрэглэж болно. Ерөнхийдөө изониазид дангаар нь 9 сар, рифампицинийг дангаар нь 4 сар, хавсарсан эмчилгээг 3 сар хэрэглэхийг зөвлөдөг. Сүрьеэгийн далд халдварын эмчилгээ хийлгэж байхдаа сүрьеэгийн эмчилгээний нэгэн адил **‘сүрьеэгийн эмийн гаж нөлөөг’** анхаарч үзэх хэрэгтэй.

Сүрьеэгийн хувьд эмчилгээ заавал хийлгэх ёстой, харин сүрьеэгийн далд халдварыг эмчлэх эсэхээ эмчтэйгээ зөвлөлдсөний Үндсэн дээр шийдэж болно.

8 Бусад шинжилгээг хэзээ хийх вэ?

Яг товыг орон нутгийн ЭМГ-тай зөвшилцөж дахин зарлана.

Таны эрдэнэт Үрс сүрьеэгийн нянгийн халдвар авсан тохиолдолд та их гайхшрах нь лавтай. Гэхдээ сайн эмчилбэл сүрьеэ өвчнөөс ангид байх боломжтой.(Сүрьеэ гэж оношлогдсон ч өнгөрсөнтэй харьцуулахад эмээр бүрэн эмчлэх боломжтой өвчин юм.)

Танд илгээсэн зөвшөөрлийн хуудсан дээр тамга дарж, гарын Үсэг зурж, хүүхдээр дамжуулан сургуульдаа хYргYүлнэ Yү. Ар гэрийнхнийг идэвхтэй хамтран ажиллахыг хYсэж байна. Сургууль сурагчдынхаа эрYүл мэндийг хамгаалахын тулд чадах бYхнээ хийх болно.

※ Бусад лавлагаа авах бол орон нутгийн эрYүл мэндийн төв (☎) эсвэл нийгмийн эрYүл мэндийн газар (📞) -тай холбогдоно уу .

Хавсралт 1

Сүрьеэгийн тухай ойлголт

Сүрьеэгийн(Tuberculosis) тухай ойлголт

Сүрьеэ гэдэг нь

Сүрьеэ нь хуулар тогтоосон 3-р бүлгийн халдварт өвчин бөгөөд сүрьеэгийн халдвар үүсдэг амьсгалын замын халдварт өвчин, эхлэнх үүсгэлд тохиргүй биеийн бусад эсэрт өвчин үүсдэг.

Шинж тэмдэг

Шинжилгээ

Сүрьеэгийн шинж тэмдэг:

- Хашаах
- Хүнийг хашаах үед хамгаалалттайгаар хашаах
- Хүнийг хашаах үед хамгаалалттайгаар хашаах
- Хүнийг хашаах үед хамгаалалттайгаар хашаах
- Хүнийг хашаах үед хамгаалалттайгаар хашаах
- Хүнийг хашаах үед хамгаалалттайгаар хашаах
- Хүнийг хашаах үед хамгаалалттайгаар хашаах
- Хүнийг хашаах үед хамгаалалттайгаар хашаах

1 Цахилгаан рентген зураг

2 Сүрьеэгийн шинж тэмдгийг шалгах

3 Түрхшнэ-цэрлэг шинжилгээ

4 Сүрьеэгийн салбарын баталгаа хэргийг шинжилгээ

Сургуулийн чөлөө

Сүрьеэгийн эхлэл амьдрал-ийснээс хойш 14-н өдөр бүрт (Хэрэв өвчин 2 долоо хоног орчим тогтмол үргэлжилж өвчний амьдралын амьдрал болсонгүй)

Эмчилгээ

Сүрьеэгийн эхлэл 4-н өдөр бүрт 2 сар уух
→ Сүрьеэгийн эхлэл 2-3 өдөр бүрт 4 сар уух

Бүрэлдсэн үүх (6 сар)

4-5 өдөр бүрт сүрьеэгийн эхлэл хэргийг
→ 18-20 сар хэргийг

Өвчний амьдралгүй болсон тохиолдолд амьдралын хэргийг хэргийг

Сүрьеэ, сайн эмчлэхгүй бол аюултай, эмчилгээний хамгийн гол зүйл нь зөв жорын дагуу тогтмол эм уух юм

(Энгийн) Сүрьеэгийн эхлэл амьдрал-ийснээс хойш 14-н өдөр бүрт (Хэрэв өвчин 2 долоо хоног орчим тогтмол үргэлжилж өвчний амьдрал болсонгүй)

Хавсралт 2

Далд сүрьеэгийн тухай ойлголт

Сүрьеэгийн далд халдварын тухай ойлголт

Сүрьеэгийн далд халдвар гэж юу вэ?

- Сүрьеэгийн (*Mycobacterium tuberculosis*) халдвар авсан боловч одоогоор өвчлөөгүй байгаа үе
- Сүрьеэгийн шинж тэмдэг илрээгүй, биеэс тэдгирэлгүй тул халдвар дамжижгүй

Сүрьеэгийн далд халдвар ба сүрьеэгийн харьцуулалт

Төрөл	Сүрьеэгийн далд халдвар	Сүрьеэ
Шинж тэмдэг	Байхгүй	3 дотоо нэгээс дээш шинж тэмдэг, халуурал, нүүр хэсгийн мэл
Халдвартай	Байхгүй	Хөхөө, хайрхан үед илэрт тархана
Вентений байдал	Вентий байд (вентилизацийн эвчлэл)	Вентий-байдал (халдвар)
Мэдлэг	Халдвар боломжгүй	Мэдлэг/Хууль бичиг үүсгэ

Сүрьеэгийн далд халдварын шинжилгээг хэрхэн хийх вэ

1. Интерферон гамма шүүрлийн шинжилгээ (IGRA)
  - Цусны сэрэгт өгч сүрьеэгийн халдварыг шалтга
2. Туберкулины арьсны сорил (TST)
  - Сүрьеэгийн эсрэгтөрөгчийг тархм арьсанд тархм замд сүрьеэгийн халдварыг шалтга

Сүрьеэгийн далд халдварын эмчилгээ

1. Дархлаа суларсан тохиолдолд сүрьеэ өвчлөөр өвчлөж болно.
2. Мэргэжилтнүүдийн зөвлөмжийн дагуу эмчилгээг дуусгавал сүрьеэгийн өвчлөлийн 60-90%-д урьдчилан сэргийлэх боломжтой.
3. 1-2 жилий 3-8 сар үүс

Эмчилгээ	Тунгийн сүүлчид	Тунгийн дундлам
Изониазид	9 сар (270 үдэл)	Өдөр бүр
Рифампин	4 сар (120 үдэл)	Өдөр бүр
Изониазид + Рифампин	3 сар (90 үдэл)	Өдөр бүр

Эх үүсвэр: Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага (WHO) -ийн "Сүрьеэгийн өвчний эмийн дэглэмийн үзүүлэлт", 2019

2

Менингит(Meningitis)

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Менингитээс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага(Санал)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Менингит Үүсэх шалтгаан нь нянгийн халдвар, ялангуяа менингококкийн менингит нь дусал буюу амьсгалын замын шүүрлээр дамждаг халдварт өвчин юм. Тэр тусмаа хүмүүс бүлгээрээ байдаг сургуулиудад илүү анхаарал хандуулах шаардлагатай халдварт өвчин юм. Үүний дагуу манайх менингитийн талаарх мэдээллийг хүргэж байгаа тул гэртээ эрүүл мэндээ хамгаалах лавлагаа болгон ашиглаарай.

1 Менингит гэж юу вэ?

Хүний төв мэдрэлийн систем нь тархи, нугасаас бүрдэх ба тархины мембран гэж нэрлэгддэг гурван давхаргат мембранаар хамгаалагдсан байдаг. Менингит бол тархи, нугасны эргэн тойрон дахь тархины бүрхүүлүүд Үрэвсдэг өвчин юм. Менингит нь халдварт бодис, биеийн гэмтэл, хорт хавдар, зарим нэг эм зэрэг хэд хэдэн шалтгааны улмаас Үүсдэг. Мөн менингит өвчний хүндрэлгүй, тусгай эмчилгээ шаардлагагүй өөрөө эдгэрдэг тохиолдол байдаг. Гэсэн хэдий ч менингитийг маш аюултай өвчин гэж Үзэх ёстой. Учир нь тархины бүрхэвч нь тархи, нугастай маш ойрхон байдаг тул Үрэвсвэл мэдрэлийн системд ноцтой гэмтэл учруулж, улмаар өвчтөн тахир дутуу болох эсвэл бүр Үхэлд хүрэх аюултай.

2 Менингитийн шалтгаан ба халдварын замууд

Ихэнх менингит нь халдварт шинж чанартай бөгөөд вирус, бактери, мөөгөнцөр, шимэгч зэрэг бичил биетүүд цусаар дамжин тархи нугасны шингэнд нэвтэрсэн Үед Үүсдэг. Гэсэн хэдий ч халдварт бус менингит нь хорт хавдар, системийн чонон хөрвөс эсвэл зарим эмийн Үрэвслийн урвалын улмаас Үүсэж болно.

- 1) Вирус: Хамар, ам руу орж буй вирус нь төв мэдрэлийн системд нэвтэрч болох боловч ихэнхдээ хэдэн хоногийн дотор аяндаа арилдаг
- 2) Бактери: Цочмог бактерийн менингит нь бактерийн халдварын улмаас цочмог идээт Үрэвсэл Үүсдэг өвчин юм. Гавлын дотоод даралт ихсэх, ухаан алдах, таталт өгөх, бактерийн эсрэг эмчилгээг хойшлуулбал Үхэлд хүргэж болзошгүй.
  - ① Менингококк: Менингит нь дархлаа сулраагүй энгийн хүмүүст ч тохиолдож болно. Ялангуяа хүүхдүүдэд түүгээмэл тохиолддог.
  - ② Уушгины хатгалгаа: Менингококкийн нэгэн адил энэ нь хүн амын дунд өвчин Үүсгэдэг боловч бага насны хүүхдүүдэд менингит Үүсгэх магадлал өндөр байдаг.
  - ③ В төрлийн хемофилос томуу: Сүүлийн Үеийн вакцинжуулалтын хөтөлбөрийн тусламжтай олон оронд мэдэгдэхүйц бууралт ажиглагдаж байгаа.
  - ④ Бусад бактери: Стафилококк бактер, листерия бактер, сүрьеэгийн нян

※ Менингитийн хамгийн түүгээмэл Үүсгэгч нь менингококк, уушгины хатгалгаа, В төрлийн хемофилос томуу юм.

3 Менингитийн шинж тэмдэг

Халуурах(38 хэмээс дээш), толгой өвдөх, жихүүдэс хүрэх гэх мэт шинж тэмдэг илэрч, Үзлэг хийхэд менингеаль цочролын шинж тэмдэг(хүзүү хөших, Кернигийн шинж, Бурзинскийн шинж тэмдэг гэх мэт) илэрнэ. Түүнчлэн менингококкийн улмаас Үүссэн менингитийн Үед их бие, доод мөч, нүдний салст бүрхэвч, алга, ул зэрэгт тархсан хэд хэдэн жижиг, цусархаг тууралт(тогтмол бус улаан, нил ягаан тууралт) гарч ирдэг. Оношилгоо нь тархи нугасны шингэний шинжилгээгээр хийгддэг.

4 Менингитийг эмчлэх, урьдчилан сэргийлэх

Эмчилгээ нь шалтгаанаас хамааран өөр өөр байдаг боловч бактерийн халдварыг антибиотикоор эмчилдэг бөгөөд хэрэв ноцтой гаж нөлөө гарсан бол стероидын бэлдмэл хэрэглэж болно. Бактерийн халдвараар Үүсгэгдсэн менингит нь амьсгалын замын шүүрлээр дамждаг тул эмчийн дүгнэлтийг Үндэслэн сургуулиас чөлөөлөхийг шийдвэрлэдэг бөгөөд өвчлөл нь батлагдсан гэр бүлийн гишүүдийг вакцинжуулах, ханиалгах соёл, амны хаалт зүүх, гараа угаах, урьдчилан сэргийлэх эмчилгээ хийх зэргээр өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх боломжтой.

Хавсралт

Менингитийн талаар ойлголт

Менингитийн(Meningitis) тухай ойлголт

Эх сурвалж : Солонгос халдварт өвч илэрхийлэлт хөдөлгөөний газар (SCDC) (Seoul, Korea), 2020
KDC хяналт 3-0105, 2020

3 МЕРС(MERS)

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

МЕРС-ээс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага(ноорог)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Сүүлийн Үед хуульд тогтоосон 1-р зэрэглэлийн халдварт өвчин болох Ойрх Дорнодын амьсгалын замын хам шинж(MERS)-ийн сэжигтэй болон батлагдсан тохиолдлууд гарч байгаа тул халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхэд болгоомжтой хандах шаардлагатай байна. Тэр дундаа хҮмҮҮс бүлгээрээ байдаг сургуулийн орчны онцлогоос шалтгаалж бүлгийн дэгдэлт гарах магадлал өндөр. Үүний дагуу бид Ойрх Дорнодын амьсгалын замын хам шинжээс хэрхэн сэргийлэх талаар заавар зөвлөмжийг хүргэж байгаа тул гэр бүлээрээ хамтран ажиллахыг хүсье.

1 Ойрх Дорнодын амьсгалын замын хам шинж гэж юу вэ?

Энэ нь Ойрх Дорнодын амьсгалын замын хам шинжийн коронавирүс(MERS-CoV)-аас Үүдэлтэй амьсгалын замын цочмог өвчнийг хэлдэг. Энэ нь 2012 оноос хойш голчлон Ойрх Дорнод дахь Арабын хойгт тохиолдож байна. Халдварын зам нь тэмээтэй харьцах, тэмээний сүү хэрэглэх, эсвэл батлагдсан тохиолдолтой шууд/шууд бус хавьтах бөгөөд нууц Үе нь 2-14 хоног, **гол шинж тэмдэг нь халуурах, амьсгалын замын шинж тэмдэг(ханиалгах, амьсгал давчдах, хоолой өвдөх), бөөлжих, суулгах зэрэг болно.**

2 МЕРС-ийн сэжигтэй өвчтөн гэдэг нь?

1. Халуурч, амьсгалын замын шинж тэмдэг(ханиалгах, амьсгал давчдах, уушгины хатгалгаа, амьсгалын замын цочмог хямралын хам шинж гэх мэт) илэрвэл
  - Шинж тэмдэг илрэхээс 14 хоногийн өмнө Ойрх Дорнодын бүс нутагт* очсон хҮмҮҮс
  - МЕРС-ийн сэжигтэй өвчтөнтэй ойрын хавьталд байсан хҮмҮҮс

2. Халуурах, амьсгалын замын шинж тэмдэг(ханиалгах, амьсгал давчдах гэх мэт), суулгах шинж тэмдэг илэрсэн, МЕРС-ийн батлагдсан өвчтөнтэй шинж тэмдэг илэрсэн Үед нь ойр байсан хҮмҮҮс

* Арабын хойг ба хөрш зэргэлдээ орнууд(бүсүүд): Бахрейн, Ирак, Иран, Израиль, Йордан, Кувейт, Ливан, Оман, Катар, Саудын Араб, Сири, Арабын Нэгдсэн Эмират, Йемен

3 Өдөр тутмын амьдралд урьдчилан сэргийлэх журам

- Ус савангаар байнга гараа угаах
- Угаагаагүй гараар нүд, хамар, амандаа хүрэхгүй байх
- Ханиах, найтаахдаа ам, хамраа амны алчуураар хааж, амны алчуураа хогийн саванд хаях
- Халууралт, амьсгалын замын шинж тэмдэгтэй хҮмҮҮстэй ойртохоос зайлсхийх
- Ойрх Дорнод руу аялахдаа тэмээтэй ойртохоос зайлсхий.

Хавсралт

MERS

Эх үүсвэр: 1. Урьдчилан сэргийлэхийн арга-арга хэмжээний хөдөлгөөн (2012-2013) - МERS-ийн урьдчилан сэргийлэх хөдөлгөөн, 2013

4 ХөхҮүл ханиад(Pertussis)

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Ханиалгахаас сэргийлэх мэдээлэл

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Сүүлийн Үед манай сургуульд ханиад томууны дэгдэлт гарч байгааг мэдэгдэн хөхҮүл ханиад өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсооход хамтран ажиллахыг хүсэж байна.

1 ХөхҮүл ханиад гэж юу вэ?

ХөхҮүл ханиад нь гоц халдварт цочмог өвчин бөгөөд эхэндээ нус гоожих, найтаах, бага зэрэг халуурах, бага зэрэг ханиалгах зэрэг ханиадтай төстэй шинж тэмдэг илэрдэг боловч ханиалга нь аажимдаа ХҮндэрч, 1-2 долоо хоногийн дараа хурдан, ойр ойрхон агчилттай ханиалгахад хүргэдэг. ХҮчтэй ханиалгасны дараа өвчтөн ХҮчтэй амьсгал авах Үед нарийссан өндөр чанга хоолойноос "ХҮҮх(Whoop)" дуу гардаг.

ХөхҮүл ханиад нь амьсгалын замын шүүрэл зэрэг дулаар дамжин халдварладаг тул гарын ариун цэврийг сахих буюу хувийн ариун цэврийн Үндсэн дүрмийг баримталж, ханиалгах шинж тэмдэгтэй ХҮМҮҮстэй харьцахаас зайлсхийх хэрэгтэй. Түүнчлэн ханиалгах шинж тэмдэг илэрвэл эмнэлгийн байгууллага, эрҮүл мэндийн төвд очихдоо амны хаалт зүүхээ мартуузай.

2 Вакцинжуулалтын ач холбогдол

Хэрэв таны хҮҮхэд хөхҮүл ханиадны эсрэг вакцин хийлгэж байгаагүй бол насанд нь тохирсон хөхҮүл ханиадны эсрэг вакцин(DTaP, DTaP-IPV, DTaP-IPV/Hib, Tdap) хийлгэх талаар эмчээс зөвлөгөө аваарай.

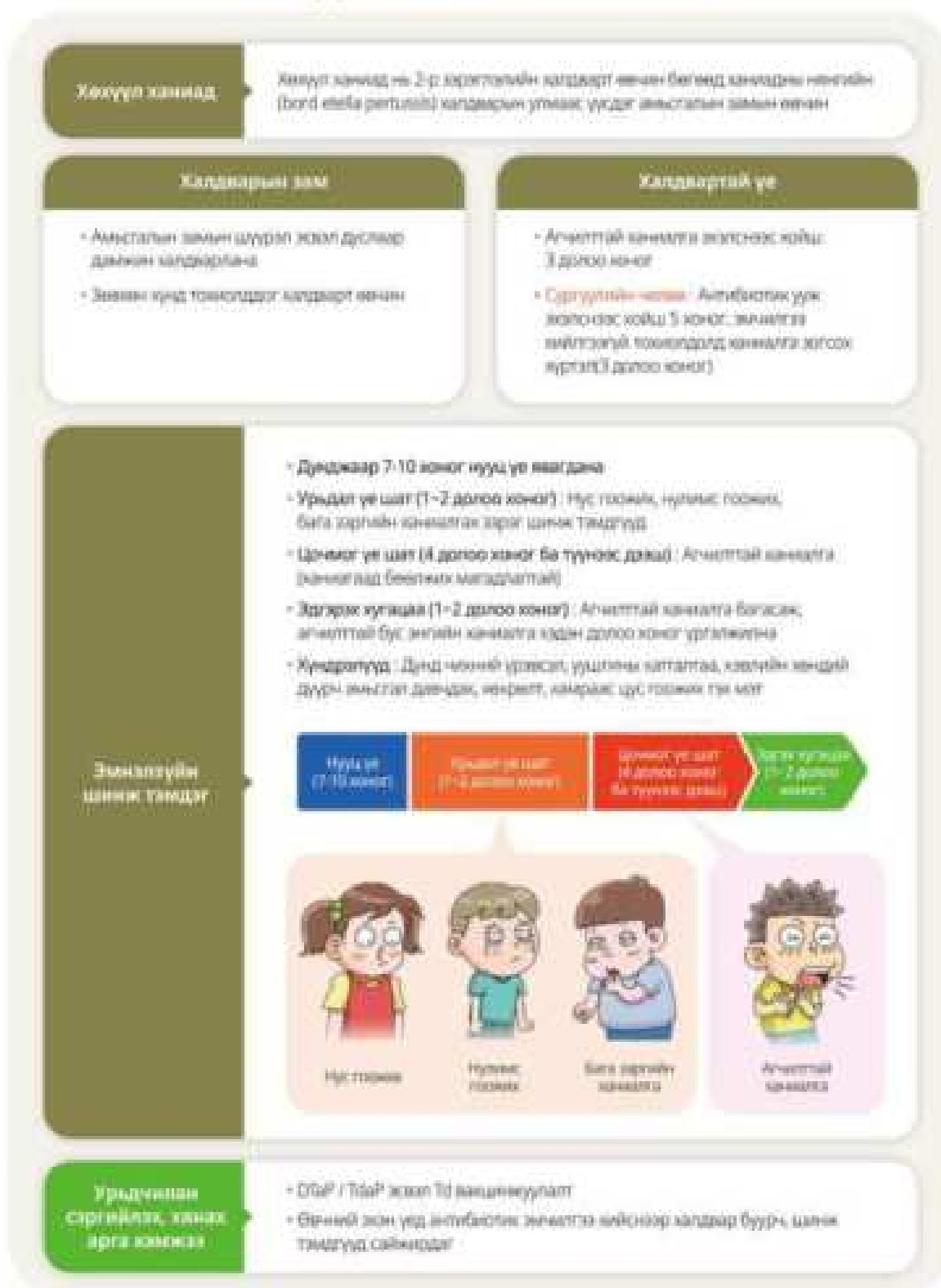
3 Хэрэв та хҮҮхдээ хөхҮүл ханиад туссан байж магад гэж Үзвэл

1. ХөхҮүл ханиад туссан эсвэл эргэлзэж байгаа бол эмнэлгийн байгууллага эсвэл нийгмийн эрҮүл мэндийн төвд очиж эмчилгээ, шинжилгээ хийлгээрэй.
※ Хамар залгиурын шингэнийг сорьц болгон авч хөхҮүл ханиалгыг хурдан оношлох, эмчлэх, цаашдын халдвар дамжих аас сэргийлэхийн тулд шинжилгээ хийх шаардлагатай.
2. ХөхҮүл ханиадаар оношлогдсон бол ангийн багш болон сургалтын албанд хҮҮхдийг хөхҮүл ханиад хүрснийг мэдэгдэх хэрэгтэй.
3. ХөхҮүл ханиалгыг антибиотикоор эмчилж байгаа бол эмчилгээ эхэлснээс хойш 5 хоногийн дараах ХҮртэл (эмчилгээ хийлгээгүй бол ханиалга зогсох ХҮртэл дор хаяж 3 долоо хоногоос дээш тусгаарлах) сургуульд их хэмжээний дэгдэлт гарахаас сэргийлэн сургуульд явахгүй, гэртээ тусгаарлан эсвэл эмнэлэгт хэвтэн эмчлүүлэх хэрэгтэй.
4. Гараа ойр ойрхон угааж, ханиаж найтаах Үедээ заавал салфетка ашиглах эсвэл алчуур, хувцсаараа халхлах хэрэгтэй.
5. ШҮлс, амьсгалын замын шүүрэлтэй бохирдсон зүйлсийг савантай усаар ариутгана.

Хавсралт

Хөхүүл ханиад

Хөхүүл ханиад(Pertussis)

5 Улаан эсэргэнэ(Scarlet fever)

Ар гэрт хҮргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Улаан эсэргэнээс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага(ноорог)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Саяхан манай сургуульд улаан эсэргэнэ(хуульд бүртгэгдсэн 2-р зэрэглэлийн халдварт өвчин) гарч, бид нэмж өвчлөл ҮүсгэхҮйн тулд хичээн ажиллаж байна. Сургууль дээр халдварт өвчний шинж тэмдэг илэрсэн сурагчдыг гэрт нь хҮргэж өгөх бөгөөд эцэг эхчүүд яаралтай эмнэлгийн байгууллагад очин эмчилгээ хийлгэж бидний ажилд туслахыг хҮсье. Улаан эсэргэнээс урьдчилан сэргийлэхийн тулд өвчний талаарх мэдээлэл болон хувийн эрҮүл ахуйн баримтлах журмыг хҮргэж байгаа тул гэртээ ч мөн адил зааж сургана уу.

1 Улаан эсэргэнэ гэж юу вэ?

Улаан эсэргэнэ нь залгиурын Үрэвсэл Үүсгэгч А төрлийн нянгаар(*Streptococcus pyogenes*) Үүсгэгддэг цочмог халууралт, антибиотикоор эмчилдэг, зарим тохиолдолд хэрэх, цочмог гломерулонефрит зэрэг хҮндрэлҮүд гарч болзошгүй тул эмнэлгийн тусламж авах шаардлагатай, антибиотик эмчилгээг аль болох хурдан хийх нь ач холбогдолтой.

Улаан эсэргэнийн сэжигтэй шинж тэмдэг, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар дараах хэсэгт мэдээлэл хҮргэе. Улаан эсэргэнийн сэжигтэй шинж тэмдэг илэрвэл яаралтай эмнэлгийн байгууллагад хандан эмчлҮүлэх хэрэгтэй. Онош баталгаажсан тохиолдолд эмчийн зааврын дагуу антибиотик эмчилгээ хийлгэнэ. Мөн бусад хҮҮхдэд халдвар дамжихаас урьдчилан сэргийлэхийн тулд хҮҮхэд антибиотик эмчилгээ эхэлснээс хойш дор хаяж 24 цагийн турш сургуульдаа явалгүй(ирц тооцно) тогтвортой эмчлҮүлэх хэрэгтэй.

2 Улаан эсэргэнийн халууралтын шинж тэмдэг

- 1) Гэнэт халуурах(39~40°C)
- 2) Гэнэт хоолой Үрэвсэж, өвдөх
- 3) Хоолой ихээр бөглөрөх
- 4) Толгой өвдөх, дотор муухайрах, бөөлжих, хэвлийгээр өвдөх
- 5) Шинж тэмдэг илэрснээс хойш 12-48 цагийн дотор тод улаан жижиг тууралт гарах
  - Хэсэгчилсэн тууралт: Зөөлөн тагнай ба цусархаг товруу, гҮзээлзгэнэ хэл
  - Их биений дээд хэсгээс эхэлж, төгсгөл хҮртэл тархсан тод улаан жижиг папулуудаар тодорхойлогддог ба тууралт нь ихэвчлэн 7 хоногийн дараа алга болдог.
  - ӨвчтөнҮүдийн 1/3 орчимд нь тууралт арилсны дараа суга, хурууны ҮзҮүр, алга, хөлийн улны орчимд арьсны холцруу Үүсдэг.

3 Улаан эсэргэнийг сэжиглэх, оношлох Үеийн арга хэмжээ

- Улаан эсэргэнийн шинж тэмдэг илэрвэл аль болох хурдан эмчид хандах
- Антибиотик эмчилгээ хийлгэж эхэлснээс хойш дор хаяж 24 цагийн турш сургуульд явахгүй байх
- БҮх антибиотикийг жорын дагуу ууж эмчилгээг дуусгах

4 Улаан эсэргэнэтэй хҮҮхдийг сувилахад анхаарах зҮйлс

- Хангалттай ус уулгах
- Аль болох ярихаас зайлсхийж, чийгшҮҮлэгч хэрэглэх
- Халуурлаа өдөр бүр шалгаж, эмчийн зааврын дагуу анхаарах
- Ханиах, найтаах Үед ам, хамраа салфетка эсвэл ханцуйндаа таглахыг заах
- Ханиалгаж, найтааж, нусаа нийснийхээ дараа гараа угаах
  - ※ Улаан эсэргэнэ өвчнөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд сургууль болон ар гэр нь урьдчилан сэргийлэх дҮрэм журмыг дагаж мөрдөх шаардлагатай.

Хавсралт

Улаан эсэргэнэ

Улаан эсэргэнэ(Scarlet fever)

Улаан эсэргэнэ

Улаан эсэргэнэ (2-р бүлгийн халдварт өвчин) нь А хүрнэний бэлтгэлт стрептококкийн(Group A β-hemolytic Streptococci) улмаас үүсдэг цэнхэр халдварт өвчин юм.

Халдварын зам

- Дусал эсвэл шүүрэлтэй шууд харилцаа
- Гар эсвэл ид тунгаар дамжин шуудад шууд бусад хүрнэ

Халдварын зам

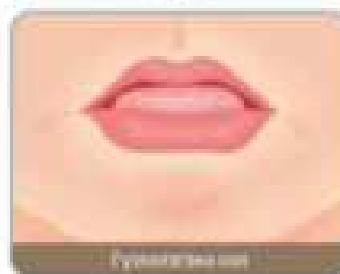
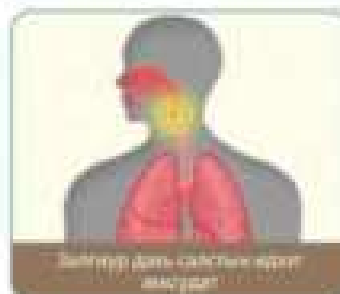
Халдварын дөрвө 1-7 хоног
Цэнхэр 2-3 өдөр

Эмгэгтэй шийж тэмдэг

Гэнэ **калүрэн**
(39-40°C)
Залгуур булчирхай өвчнэ

Тууралт
калүрч, хоолой өвчнөхөөс
хойш 12-24 цагт үүснэ
мх биеийн дараа хэсэг
→ сар өл

Хэл
Сохрал цайлан тохойлт
→ Гүлэлтэнэ ший хэл
Халсан нүд
мөнх эргэн тойронд шайвар

Урьдчилан сэргийлэх, ханах арга хэмжээ

- Гарга зөө угаах, хангалттай соёл зэрэг хувийн ариун цэврийг чанд сахи
- Антибиотик эмчилгээг эхлүүлсний дараа 24 цагийн турш тусгаарлах

6

Салхин цэцэг(Chicken pox)

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Салхин цэцэг өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага(ноорог)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Манай сургуульд саяхан салхин цэцэг өвчин гарсан талаар та бүхэнд мэдэгдэл хүргэж байна. Салхин цэцэг бол маш халдварт вируст өвчин юм. Салхин цэцэг өвчний тархалтаас урьдчилан сэргийлэхийн тулд доорх мэдээлэлтэй танилцаж, салхин цэцэг өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсооход хамтран ажиллана уу.

1 Салхин цэцэг гэж юу вэ?

Салхин цэцэг нь өвчтөн ханиах, найтаах Үед амьсгалын замын шүүрэл, арьсны гэмтэлтэй шууд харьцах замаар халдварладаг вирусийн гоц халдварт өвчин юм. Салхин цэцэгтэй өвчтөнтэй харьцсанаас хойш салхин цэцэг нь дунджаар 14-16 хоногоос уртдаа 21 хоног Үргэлжилнэ. Салхин цэцэг өвчний шинж тэмдэг нь эхлээд ханиадтай төстэй бөгөөд 1-2 хоног халуурах, ядрах шинж тэмдэг Үргэлжилдэг. Тууралт нь нүүрнээс их бие, мөчдөөр тархдаг бөгөөд ерөнхийдөө загатнах, цэврүүтэхээс идээт Үрэвсэл болж өөрчлөгдөж, аажмаар хатаж Үүсдэг холцруутдаг. Ихэнх эрүүл хүүхдүүд хүндрэлгүйгээр эдгэрдэг.

Салхин цэцэг нь 24 цагийн турш арьсны бүх гэмтэл хатаж холцруутах эсвэл шинэ арьсны гэмтэл Үүсэхгүй байх хүртэл халдвартай байдаг бөгөөд энэ хугацаанд хүүхдүүд сургуульд явах ёсгүй.

Ихэнх сурагчид салхин цэцэг өвчний эсрэг вакцин хийлгэсэн байдаг ч зарим сурагч салхин цэцэг өвчний эсрэг вакцин хийлгэсний дараа ч халдвар авах боломжтой.

Вакцин хийлгэсэн хүүхдүүд салхин цэцэг өвчнөөр өвчлөхөд шинж тэмдэг нь хүнд биш, арьсны тууралтын тоо бага, ихэнх тохиолдолд өвчин нь богино хугацаанд эдгэрдэг.

2 Салхин цэцэг өвчний эсрэг вакцинжуулалтын ач холбогдол

Хэрэв таны хүүхэд салхин цэцэг өвчний эсрэг вакцин хийлгэж байгаагүй бөгөөд салхин цэцэг өвчнөөр өвдөж байгаагүй бол хүүхдийнхээ эмчтэй салхин цэцэг өвчний эсрэг вакцин хийлгэх талаар ярилцаарай. Салхин цэцэгтэй өвчтөнтэй ойртсоноос хойш 3 хоногийн дотор вакцин хийлгэвэл 70-100% өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх боломжтой ба салхин цэцэг өвчнөөр өвчилсөн ч өвчний шинж тэмдгийг намдаах Үр дүнтэй байдаг.

3 Хүүхдээ салхин цэцэг туссан байж магадгүй гэвэл

1. Эмчид Үзүүлж, танай гэр бүлийн хэн нэгэнд вакцин хийлгэх шаардлагатай эсэхийг тодруулах.
2. Ангийн багшид хүүхдээ салхин цэцэг туссан бол мэдэгдэх хэрэгтэй.
3. Салхин цэцэг өвчний эсрэг вакцин хийлгээгүй, салхин цэцэг өвчнөөр өвдөж байгаагүй хүүхдэд харьцахаас зайлсхийж, арьсны бүх тууралт хатах Үүсэх хүртэл(эсвэл 24 цагийн турш арьсны шинэ тууралт илрээгүй) хичээлдээ явалгүй гэртээ байх хэрэгтэй.
4. Арьсны бүх гэмтэл, шархыг цэвэр байлгаж, хоёрдогч халдвараас сэргийлэхийн тулд болгоомжтой байгаарай.
5. Хэрэв гэр бүлийн гишүүдийн аль нэг нь дархлаа суларсан эсвэл жирэмсэн бол эмчид яаралтай хандаарай.

Хавсралт

Салхин цэцэг

Салхин цэцэг(Chickenpox)

Салхин цэцэг

Салхин цэцэг (2-р зэргийн халдварт өвчин) нь варчелла вирусээр (varicella-zoster virus; VZV) үүсгэгддэг орчинд тууралттай халдварт өвчин юм.

Халдварын зам

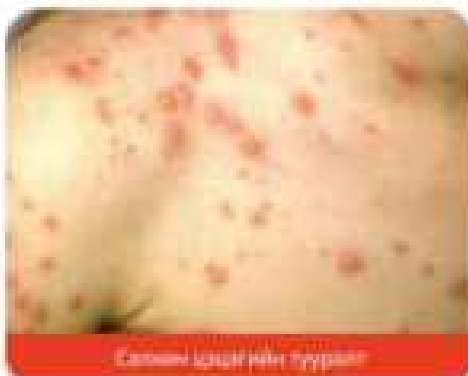
- Цэврүүт гэмтэлтэй шүүд харшиг
- Халдвар авсан нун кинмак, найтаах үед ялгардаг шүүрэл нь агаарт давжой замаар халдварладаг

Халдвартай үе

- Тууралтаас 1-2 хоногийн өмнөөс эхлэн бүх шарх хатаж холцруухаг нуртал
- Сургуулийн нөлөө: Бүх шарх хатаж холцруухаг нуртал

Эмгэгэлгүйн шинж тэмдэг

- Урьдал үе: Тууралтаас 1-2 ндгийн өмнө бага зэргийн калуурч, бие сүлдэнэ
- Тууралтын үе: Тууралт-Цэврүү-Идээг тууралт-Холыннамдаг
- Зогсох үе: Арьсны бүх гэмтэл шарх хатсаны дараа зогсдог

Салхин цэцэг нэг тууралт

Урьдчилан сэргийлэх, хмээ арга хэмжээ

- Гэрээ авч угаах, хаммаах соёл
- Санхтай шинж тэмдэг илэрвэл эмгэггүйн тусламж авах
- Сургуулиас нөлөөлөл, ирээдйг бүртгэх
- Халдваргүйжүүлэлт, агваржуулалт

Эх сурвалж: Салхин цэцэгт өвчлөх өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага (Биеийн таамаг зорион) 2020
Агуулга өөрчлөх аргаар (Биеийн таамаг зорион) 2020

7 Гар, хөл, амны өвчин

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Гар, хөл, амны өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага(төсөл)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Сүүлийн Үед манай сургуульд гар хөл, амны өвчин(хуульд бүртгэгдсэн 4-р зэрэглэлийн халдварт өвчин) нэмэгдэж байгаа тул цаашид тархахаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор халдварт өвчинтэй тэмцэх ажлыг зохион байгуулж байна. Сургууль дээр халдварт өвчний шинж тэмдэг илэрсэн сурагчдыг гэрт нь хүргэж өгөх бөгөөд эцэг эхчүүд яаралтай эмнэлгийн байгууллагад очин эмчилгээ хийлгэж бидний ажилд туслахыг хүсье. Гар, хөл, амны өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд өвчний талаарх мэдээлэл болон хувийн эрүүл ахуйн баримтлах журмыг хүргэж байгаа тул гэртээ ч мөн адил зааж сургана уу.

1 Гар, хөл, амны өвчин гэж юу вэ?

Гар, хөл, амны өвчин нь голчлон нярай болон 5 хүртэлх насны хүүхдэд коксакийвирус болон энтеровирусийн халдварын улмаас ам, гар, хөл дээр нь цэврүү Үүсдэг цочмог вируст өвчин юм. Энэ нь хүүхэд ярих, ханиах, найтаах Үед Үүссэн дулаар дамжин халдварладаг бөгөөд дусал нь нүд, хамар, амаар дамжин нэвтэрдэг. Халдвартай Үе нь өвчин эхэлснээс хойш 7 хоногийн дотор хамгийн халдвартай байдаг ба цэврүү гарч ирснээс хойш 6 хоногийн дотор эсвэл холцруу Үүсэх хүртэл сургуульд явахыг(ирцийг хүлээн зөвшөөрөх) болиулах ёстой. Гар, хөл, амны өвчлөлийн эсрэг вакцин, эмчилгээ байхгүй тул халдвараас урьдчилан сэргийлэх нь хамгийн сайн арга юм, гараа сайн угааж хувийн ариун цэврийг сайтар сахих, тоглоом, тоглоомын хэрэгслийг цэвэр байлгах, халдвар авах эрсдэлийг бууруулахын тулд өвчтөнтэй ойртохоос зайлсхийх хэрэгтэй.

2 Гар, хөл, амны өвчний гол шинж тэмдэг

- Системийн шинж тэмдэг: Халуурах, хоолны дуршил буурах, нойрмоглох
- Ходоод гэдэсний шинж тэмдэг: Суулгах, бөөлжих
- Тууралт/цэврүү: Ихэвчлэн ам, гар, хөл, нярай болон бага насны хүүхдүүдэд живх хүрдэг хэсгүүдэд

3 Хэрэв таны хүүхэд гар, хөл, амны өвчин туссан байж магадгүй бол

- Ховор тохиолдолд хүндэрдэг тул гар, хөл, амны өвчний шинж тэмдэг илэрвэл яаралтай эмнэлгийн тусламж авах хэрэгтэй
- Гар, хөл, амны өвчтэй хүүхдийг халуун бууж, амны хөндийн цэврүү арилтал цэцэрлэг, сургуульд явуулахгүй

4 Гар, хөл, амны өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх журам

- Гараа зөв угаах, ханиалгах ёс зүйг хэвшүүлэх
    - Урсгал усанд савандаж 30 секундээс дээш гараа угаах
    - Гарсны дараа, бие засах газар, хоол идэхийн өмнө, дараа, живх солихын өмнө болон дараа гараа угаах (ялангуяа цэцэрлэгт, цэцэрлэгийн ажилчид гэх мэт)
    - Ханиалгахдаа ам, хамраа салфетка эсвэл ханцуйны дээд хэсгээр боож, гараа сайтар угаана.
  - Байгаль орчны менежмент
    - Хүүхдийн тоглоом, тоглоомын хэрэгсэл, тавилга гэх мэтийг цэвэрлэх(халдваргүйжүүлэх)
    - Өвчтөний ялагдсаар бохирдсон хувцсыг сайтар угаах
- Дээрх мэдээлэлтэй танилцаж, гар хөл, амны өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр хамтран ажиллана уу.

20

○ ○ Сургуулийн захирал

II

МА
ЭР
ГЭ
РТ
Х
Ү
Р
Г
Э
Х

Хавсралт

гар, хөл, амны өвчин

гар, хөл, амны өвчин(Н ба, шүлхий өвчин)

ГАР, ХӨЛ, АМНЫ ӨВЧИН

Коксакийвирүс эсвэл энтеровирусас үүдтэй ам шаруутал, шархтай үсэл, гар, хөлд шаруут бууралт гардаг халдварт өвчин (4-р бүлгийн халдварт өвчин)

Шинж тэмдэг

- Ам, гар, хөлдөө шаруут бууралт гардаг
- Халуурал (24-48 цаг үргэлжилдэг)
- Хоолны дуршил буурах, хоолой идэх гажууд
- Суулгах, бөөлжих (хэвдгээс гадаргын шинж тэмдэг)

догоу нэгд

хөл, амны эргэн тойронд

Шинж тэмдэг

- Дусал, шүүрэл, шаруутай харьцангуй халдварладаг
- Бонхдорон үс эсвэл эд зүйлсээр дамжин халдварладаг

Вирүс тархалт хугацаа

Халдвартай болсон 1-3 Өдөр
Өвчин 7-11 Өдөр
Амьсг

Ерөнхий урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ

- Урсгал усанд савицдан 30-нөнмдөөс доош гэрэл утас
- Хөнгөтэй соёлыг баримтлах
- Орчин тойрны менежмент (ад зүйл, гадаргуугийн халдваргүйжүүлэлт гэх мэт)

Эх үүсвэр: Гар, хөл, амны өвчин (Coxsackievirus and Echovirus)-ийн төлөөх урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, 2020
Гар, хөл, амны өвчин (Coxsackievirus and Echovirus)-ийн төлөөх урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, 2020

8 Сармагчингийн цэцэг өвчин(MPOX)

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Сармагчингийн цэцэг өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага(ноорог)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Сүүлийн Үед Солонгос улсад Мрох(сармагчингийн цэцэг өвчин) өвчлөгсдийн тоо нэмэгдсээр байгаа тул бид та бүхэнд өвчний талаарх мэдээллийг хүргэж, гэрийн нөхцөлд эрүүл мэндээ хамгаалахыг хүсье.

1

Сармагчингийн цэцэг өвчний тойм

Нэршил	Дэлгэрэнгүй
Тодорхойлолт	• Сармагчингийн вирусийн халдвараас(Monkeypox virus) Үүдэлтэй цочмог халууралт, тууралт
Хорио цээрийн түүх, дэгдэлтийн байдал	• Хуульд заасан 3-р зэрэглэлийн халдварт өвчин • Анх 1958 онд Копенгаген дахь Үндэсний ийлдэс судлалын хүрээлэнд олзлогдсон сармагчин гаас илрүүлсэн - 1970 онд БНАСАУ-д хүний анхны тохиолдол гарснаас хойш голдуу Төв болон Баруун Африкийн ширэнгэн ой бүхий хөдөө орон нутагт дэгдэлт гарсан - Ихэнх тохиолдлууд Конго, Нигери улсад бүртгэгдсэн нь салхин цэцэгтэй төстэй боловч хүндрэл бага байдаг • 2022 оны 5-р сараас эхлэн сармагчингийн цэцэг гол төлөв Европ, Хойд Америк, халдварт бус орнуудад тархаж, тохиолдлын тоо, тархалтын бүс нутгийг нэмэгдүүлж, Солонгост батлагдсан анхны тохиолдол 2022 оны 6-р сард бүртгэгдсэн.
Үүсгэгч	• Сармагчингийн цэцэг өвчний вирус(Monkeypox virus)

2

Сармагчингийн цэцэг өвчний халдварын зам

• Хүн амьтанд халддаг сармагчингийн вирус нь халдвартай амьтан(харх, хэрэм, тарвага зэрэг мэргэгчид болон сармагчин гэх мэт мэргэгч амьтад), халдвартай хүмүүс болон вирусээр бохирдсон материалаар дамжин халдварладаг ба хүйгээр дамжин өвчтэй эхээс урагт халдах боломжтой

- (Арьсны гэмтлийн шингэн) Халдвар авсан амьтан хүний цус, биеийн шингэн, арьс, салст бүрхэвчийн гэмтэлтэй шууд болон шууд бус харьцах
- (Дамжих) Халдвартай өвчтөний биеийн шингэн эсвэл халдвартай зүйлсэд(цагаан хэрэглэл, хувцас гэх мэт) хүрэх замаар дамжих
- (Дусал) Хамар, ам, залгиур, салст бүрхэвч, цулцангийн дуслаар дамжин хүнээс хүнд шууд халддаг
- (Агаар) Вирус агуулсан нарийн аэрозолоор агаараар дамжих боломжтой боловч ховор тохиолддог

3

Сармагчингийн цэцэг өвчний гол шинж тэмдэг ба эмнэлзүйн явц

- Нууц Үе: 5-21 хоног(дунджаар 6-13 хоног)
- Халуурах, жижүүдэс хүрэх, тунгалагийн булчирхай томрох, ядрах, булчин болон нуруугаар өвдөх, толгой өвдөх, амьсгалын замын шинж тэмдэг(хоолой өвдөх, хамар битүүрэх, ханиалгах гэх мэт) зэрэг шинж тэмдгүүд илэрч, ихэвчлэн 1-4 хоногийн дараа тууралт гардаг
- * 22 оны 5-р сараас хойш тархаагүй орнуудад зонхилон тохиолдсон тохиолдлууд нь тууралт гарахаас өмнө урьдал Үе шатгүй(халуурах гэх мэт) эсвэл тууралт гарсны дараа илэрч байсан. Тодорхой хэсэгт(цавыны хэсэгт) тууралт 5-аас бага тоотой гарч, шулуун гэдэсний шарх, амны хөндийн салст бүрхэвчийн шарх, шулуун гэдсээр өвдөх, нүд өвдөх, импульсийн дараах хам шинж дагалддаг олон тохиолдол бүртгэгдсэн
- Тууралт нь нүүр, ам, гар, хөл, цээж, цавьны ойролцоо гардаг
  - Тууралт нь ихэвчлэн толбоноос эхэлж хэд хэдэн Үе шаттайгаар(толбо → гүвдрүү → цэврүүт(цэврүү) → идэ эт Үрэвсэл(идээт) → холцруут(хатсан яр)) Үргэлжилдэг ба эхэндээ тууралт нь цэврүү шиг харагддаг ба өвдөж, загатнах шинж тэмдэгтэй

II
МА
ЭР
ГЭ
РТ
Х
Ү
Р
ГЭ
Х

4 Сармагчингийн цэцэг өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх

- **Вакцинжуулалт**

- 3-р Үеийн салхин цэцэгийн вакцин Үр дүнтэй болох нь батлагдсан бөгөөд FDA(АНУ) болон EMA(Европ)-д салхин цэцэг болон сармагчингийн цэцэг өвчинд 3-р Үеийн вакциныг хүлээн зөвшөөрсөн

- **Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ**

- ① Халдвартай(халдвар авах эрсдэлтэй) хүн, амьтантай шууд болон шууд бус харьцахаас зайлсхийх
  - ② Халдвартай өвчтөний хэрэглэж байсан эд зүйлсэд(ор дэрний даавуу гэх мэт) хүрэхээс зайлсхийх
  - ③ Сэжигтэй хүн, амьтан, бохирдсон зүйлтэй харьцах юм бол гараа савантай усаар угаах эсвэл архи агуулсан гар ариутгагч хэрэглээрэй
  - ④ Сармагчингийн цэцэг өвчин гарсан улс(байршил) руу аялахдаа вирус тээгч амьтадтай ойртохоос зайлсхийх

20

○ ○ Сургуулийн захирал

Хавсралт 1

Сармагчингийн цэцэг өвчин

Сармагчингийн цэцэг өвчин(MPOX)

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

Сараагчынгийн вирусхэс (Monkeypox virus) үүдэлтэй цэвэрхэг халууралт, тууралт
(хуульч хаахын 3-р талбартайн хараагчт өгнөн)

1998

- Зоогийн халдварт өвчөн
- Говьтай амьтан, үхэрээ цус, биеийн шингэн гэх мэтээр шууд болон шууд бүс халдвар дамжин
- Дуглаар шууд дамжин
- Халдвар авсан өвчнийн биеийн шингэн асаал гялтатгай хавсарган ид рүүнд үрэн дамдар дамжин

1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 26

5.19 answer (page 8-13 answer)

© 2006 The Authors
Journal compilation © 2006 Blackwell Publishing Ltd

- Халуурдас, жигүүрдэс, нэрэн, нэрэнгүй мэт шингэ тэмдэг нэлэрдэг
- 1-4 хоногийн дараа бууралт гаран шингэ тэмдэг нэлэрнэ
- **Түрэлт:** Нуур, ан, гар, нэл, анус, бэлэг эрхтний ойролцоо гүн мэт
- Урьдчилан 3-5 хоног Шингэ хуурайтай үн

Psychological Health and Well-being: 2000-2009

- Идэвхтэн байгалийн болон шинэ тэмдгийн амьдрал
- Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ
  - Халдвартай хүн, амьтантай харьцахыг зайлсхийх
  - Халдвартай зүйлтай контакт үүсгэхээ зайлсхийх
  - Салхитай хүн, амьтантай харьцахыг дурал гарал угаан

© 2006 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 260: 395–403

Хавсралт 2

Сармагчингийн цэцэг өвчин Q&A

<div> <h3>Сармагчингийн цэцэг өвчин(MPOX) Q&A</h3> </div>	
1 Сармагчингийн цэцэг нийр төрсний өвчин эх?	<ul style="list-style-type: none"> - Энэ нь сармагчингийн вирусийн халдварыг үүдэлтэй цочмог халуурах тууралттай өвчин юм.
2 Сармагчингийн цэцэг хэрхэн халдварладаг эх?	<ul style="list-style-type: none"> - Холбооны халдварт өвчин - Амаар → хүн, хүн → хүн, халдвартай орчин → хүнээс хүнд хүрэл зэвмэл халдварладаг - Гүл талар шинж тэмдэг илэрсэн халдвартай өвчтөнүүдтэй харьцаж, хамар дэлгэц
3 Сармагчингийн цэцэгтэй бол нийр шинж тэмдэг илэрдэг эх?	<ul style="list-style-type: none"> - Халуурах, дээрн нэрх, тунгалгийн зангилаа хавдах, нэрх, бэлчээ болон нурууны алдалт, толгой өвдөх гэх мэт. - 1-4 хоногийн дараа тууралт гарч (нүүр, ам, гар, мэл, цанх, биеийн эрхтнээс ойролцоо)
4 Сармагчингийн цэцэг халдвар өвчсөн нь тайван байж болно уу?	<ul style="list-style-type: none"> - Гүл талар шинж тэмдэгтэй, 2-4 долоо хоногийн дараа хэвэрч - Өндөр эрсдэлтэй бүлэг (цус алдалт, селонс, энцефалит гэх мэт эрхэл бусад хүндрэлүүдтэй, шинжэн алдалт, үрчлэлийн халдвар гэх мэт) илрэх боломжтой
5 Сармагчингийн цэцэг өвчний шинж тэмдэг хийн боломжтой эмчлэлийн байгууллага байна уу?	<ul style="list-style-type: none"> - Шинжилгээ / Соорхосын Өвчний эмнэл, урьдчилан сэргийлэх агентлаг, Нутгийн эрүүл мэнд, хуралын буй орны судалгааны хуралтан
6 ОРү хамтанд нийр шалгуур тавьдаг эх?	<ul style="list-style-type: none"> - Батлагдсан өвчлөн эний шинж тэмдэг илэрсэн өвчнөөс дэснэ зарим саятгийн үзэгдэл үүснэ гэдгээ (1) Биеийн контакт (2) Бонхдоосон багаж хэрэгсэлтэй харьцаж (3) Бонхдоосон орчимд амьтатан буюу саяст бүхэлэнд өртөх (4) Тохиромжтой хамгаалалтын хэрэгсэл өмсөхгүйгээр нүүр тулан харьцаж
7 Урьдчилан сэргийлэх өвчин бийдэг уу?	<ul style="list-style-type: none"> - Сэтгэн цэцэг өвчний хэрэг үр дүнтэй болох нь батлагдсан 3 үеийн (VINEO) өвчин

16 дүрэм: Сармагчингийн цэцэг өвчин сэргийлэх, Соорхосын Өвчний эмнэл, урьдчилан сэргийлэх агентлаг

9 НҮДНИЙ ХАНИАД(ЕКС)

Ар гэрт хҮргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

НҮДНИЙ ӨВЧНӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ГАРЫН АВЛАГА(Санал)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Манай сургуульд сүүлийн Үед НҮДНИЙ ханиад гэх халдварт өвчин зонхилж байгаа бөгөөд өвчлөл, урьдчилан сэргийлэх аргуудын талаар мэдээлэл хүргэж байгаа тул та бүхэн гэрийн нөхцөлд эрүүл мэндээ хамгаалах лавлагаа болгон ашиглаарай. Мөн НҮДНИЙ ханиадны сэжигтэй шинж тэмдэг илэрвэл яаралтай эмнэлэгт эмчилгээ хийлгэхийг хүсье.

1 НҮДНИЙ ханиад гэж юу вэ?

НҮДНИЙ салст бүрхэвч нь(НҮДНИЙ алим) нүдийг гаднаас бүрхэх эд бөгөөд нүдний цагаан хэсэг болох болор болон дээд зовхи эргүүлэхэд эсвэл доод зовхийг татахад харагдах бараан ягаан өнгөтэй хэсгийг хуваан нэрлэдэг. НҮДНИЙ салст бүрхэвч дэх аденовирусийн улмаас Үүссэн Үрэвсэлт өвчнийг НҮДНИЙ ханиад гэж нэрлэдэг.

2 НҮДНИЙ ханиадны шинж тэмдэг

- Улайлт, дунд зэргийн өвдөлт, гаднын биет торох(нүдэнд ямар нэгэн зүйл мэдрэгдэх), нүд нуухтах, нулимс гарах
- НҮДНИЙ салст бүрхэвчийн хаван, уутанцар, зовхи хавагнах(хавдах)

3 НҮДНИЙ ханиадыг сэжиглэх, оношлох Үеийн арга хэмжээ

- Хэдийгээр сайн эдгэдэг гэж ярьдаг ч зарим тохиолдолд ноцтой Үр дагавар(эвэрлэгийн доорх эпителийн булин гар, эвэрлэгийн хучуур эдийн гажиг Үүссэний дараа бактерийн халдвар Үүсэж хараа муудах гэх мэт) байдаг тул эмнэлэгт эмчлүүлэх шаардлагатай.
- Тусгаарлах шаардлагатай халдварт өвчин биш боловч шинж тэмдэг илэрснээс хойш 2 долоо хоног хүртэлх хугацаанд халдвартай байдаг тул гар угаах, тусдаа алчуур, угаалтуур хэрэглэх зэрэг хувийн ариун цэврийн журмыг дагаж мөрдөх нь чухал юм.

4 НҮДНИЙ ханиад халдварлах зам

- Халдварлах зам: Өвчтөний нүд, хамар, амнаас ялгарах шүүрэл, өвчтөний хэрэглэж буй эд зүйл, усан сан, халуун усны газартай шууд бус харьцах

5 НҮДНИЙ ханиадаас урьдчилан сэргийлэх зөвлөмжүүд

- Нүдэндээ бохир гараар хүрэхээс зайлсхий.
- Нүдэндээ хүрсний дараа гараа сайтар угаана.
- Контакт линз зүүж байхдаа усанд сэлэхгүй байх.
- Нүдний өвчлөл их байгаа Үед усан сан гэх мэт хөл хөдөлгөөн ихтэй газар явахгүй байх.
- Халдварыг санаатайгаар өдөөхгүй байх.

Цочмог нүдний ханиад (Аполлоны нүдний өвчин)

Цочмог нүдний ханиад

Коксаксавирус A24 variant ба энтеровирусийн 70 төрлийн халдварын улмаас үүсгэн вируст цусархаг нүдний ханиад

Шинж тэмдэг

- Гадаргуу бүлгийн гэнэт гэрэл, улайх, нүд гөлбөө
- Зовионы нэвч, салст бүрхэвчийн хаван
- Нүдний салст бүрхэвчид цус алдсан
- Чөлөөт урд талын бүлнэрхийн зангилаа хавдан

Халдварын зам

Шууд хавчлал

Шууд бус хавчлал

Газар дундын тархал

(Нүүс үеийн хугацаа)

- Коксаксавирус 48-72 Хугацаа
- Энтеровирусийн дундаж 24 цаг

Ерөнхий урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ

- Урьдчилан сэргийлэх 30-снундас дахь талыг угаах
- Нүдэнд нүд, цэнхрээс зайлсхийх
- Хувийн ид зүйлсийг бусадтай бүү хувилах
- Тусгаарлагдгүй хувийн аргун цэврийг сахих

Шинж тэмдэг илэрвэл

- Өвчтөний нүдний эвчнээ тусламж авах
- Нүдний эвчнээ урд бусадтай харьцанаас зайлсхийх
- Нүдний дустыг өөрсөн харахадтай нүдэнд
- Хүн өөртэй газар нүүлгүй байх

Эх үүсвэр: "Сүрьеэний халдварыг өвчний нэрвэлд арга хэмжээний үүрэг зориулалтын бичлэг" (2020)
Нүдний халдварыг өвчний бичлэг (2020) (Сүрьеэний халдварыг өвчний нэрвэлд арга хэмжээний үүрэг зориулалтын бичлэг) (2021)

10 Гахайн хавдар(Mumps)

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Гахайн хавдраас урьдчилан сэргийлэх гарын авлага(Санал)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу эцэг эхчүүд ээ.

Манай сургуульд сүүлийн Үед гахайн хавдар их гарч байгааг та бүхэнд мэдэгдэн та бүхнийг гахайн хавдар өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, урьдчилан сэргийлэх ажилд хамтран ажиллахыг хүсье.

1 Гахайн хавдар гэж юу вэ?

Гахайн хавдар нь паротит булчирхай(чихний доорх шүлсний булчирхай) хавдаж, халуурах, толгой өвдөх зэрэг шинж тэмдгүүд дагалддаг вирусийн халдварт өвчин юм. Нууц Үе нь ихэвчлэн 16-18 хоног байдаг ч 25 хүртэл хоног байж болно. Халдварлалт хамгийн өндөр байх хугацаа нь шинж тэмдэг илрэхээс 1-2 хоногоос шинж тэмдэг илэрснээс хойш 5 хоног хүртэл байдаг. Өвчний шинж тэмдэг илэрснээс хойш 5 хоног хүртэл амьсгалын замыг тусгаарлах шаардлагатай байдаг тул энэ хугацаанд сурагчид сургуульд явахгүй байх шаардлагатай.

2 Гахайн хавдарын шинж тэмдэг

- Шүлсний булчирхай томрох, өвдөх, паротит булчирхай гэмтэх
- Хүндрэлүүд: Менингит, цахирмаа, оофорит, нойр булчирхайн Үрэвсэл гэх мэт(Эрүүл хүүхэд хүндрэлгүй эдгэрдэг)

3 Гахайн хавдар халдварлах зам

- Гахайн хавдар нь өвчтөн ханиах, найтаах Үед Үүсдэг амьсгалын замын дуслаар дамжин халдварладаг.
- Өвчтөний амьсгалын замын шүүрэлээр бохирдсон эд зүйлтэй шууд болон шууд бус харьцах

4 Вакцинжуулалтын ач холбогдол

MMR нь улаанбурхан/гахайн хавдар/улаанууд өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх вакцин юм. Солонгос улсад хүүхдэд 12-15 сартайд болон 4-6 настайд нь 2 удаа MMR вакцин хийлгэхийг зөвлөдөг.

Хэдийгээр ихэнх сурагчид MMR-ийн эсрэг вакцин хийлгэсэн байдаг ч зарим сурагчид MMR-ийн вакцин хийлгэсний дараа ч гахайн хавдар тусах магадлалтай. Гэхдээ вакцин хийлгэсэн хүүхдүүдийн шинж тэмдгүүд нь вакцин хийлгээгүй хүүхдүүдтэй харьцуулахад бага байдаг. Хэрэв таны хүүхэд гахайн хавдар тусч байгаагүй бөгөөд MMR вакцины хоёр тунг хийлгээгүй бол хүүхдийнхээ эмчтэй MMR вакцин хийлгэх талаар ярилцаарай.

5 Хүүхдээ гахайн хавдар туссан байж магадгүй гэвэл

1. Гахайн хавдартай эсвэл сэжиглэж байгаа бол эмчид хандаарай.
2. Гахайн хавдартай гэж оношлогдвол ангийн багшид мэдэгдээрэй.
3. MMR вакцин хийлгээгүй, гахайн хавдар тусч байгаагүй хүүхдүүдтэй харьцахад зайлсхийх, гахайн хавдар өвчний шинж тэмдэг илэрснээс хойш 5 хүртэл хоног сургуульд дэгдэлт гарахаас сэргийлэн хичээлдээ явалгүй гэртээ байх хэрэгтэй.
4. Гараа ойр ойрхон угааж, салфетка хэрэглэх, ханиалгах, найтаахдаа алчуур, хувцсаар таглахаа мартуузаарай.
5. Шүлс, амьсгалын замын шүүрэлтэй бохирдсон зүйлсийг савантай усаар ариутгана.

Хавсралт

Гахайн хавдар

Гахайн хавдар(Mumps)

Гахайн хавдар

Гахайн хавдарын вирус(Mumps orthomyxovirus) үүдэлтэй паротид бүлчирхай хамгаанах замаар тодорхойлогддог цэвэр халууралттай өвчин юм. (хуульд бүртгэгдсэн 2-р зэрэглэлийн халдварт өвчин)

Шинж тэмдэг

- Хавдар хавдсан шинж тэмдэг (Паротид бүлчирхайн хавдсан, өвдөн) (Оффенбахтар 1 дотой хоног дараахныг 10 хоногийн дараа дахин)
- 2-3 хоногт оргилдоо хүрнэ
- Халуурас, бүлчин өвдөх, толгой өвдөх г.м мэт

Халуурал

Толгой өвдөх

Булчирхайн өвдөх

Холбоо дуушсан буурал, сүлсдэн

Хавдсан хавдсан шинж тэмдэг

Халдварын зам

- Амьсгалын шүүрэл
  - Бөхирдсөн шүлтстэй шууд харьцах
  - Сургуулийн хөдөлгөөн
- Шинж тэмдэг илэрчээх хойш 5 хоногт хондо

Нүүр үн

Дундаж 14-16 хоног
(хондо 2-3 хоног)

Урьдчилан сэргийлэх, хяналт зөвлөмж

- Газраадаг хондо 30 секунд турш угаана
- Хяналт ав сойлог баримтлана
- Харьцангуй хондо, хяналт баримтлана
- Вакцинжуулалт
  - Нэрий: Төрөөд 12-15 сартайд, 4-6 настайд тус бүр 1 тун
  - Насанд хүрэгчид: 1 тун (эсрэгбэл үүсгэлгүй бод)

11 Томуу(Influenza)

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Томуугаас урьдчилан сэргийлэх гарын авлага(ноорог)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Сүүлийн Үед томуугийн* сэжигтэй тохиолдлын тоо нэмэгдэж, томуу, амьсгалын замын цочмог халдварын тархалт их байгаа тул анхаарал болгоомжтой байх шаардлагатай байна. Тэр дундаа хҮмҮС бүлгээрээ байдаг сургуулийн орчноос шалтгаалж бүлгийн дэгдэлт гарах магадлал өндөр байна. Үүний дагуу ханиад томуунаас хэрхэн сэргийлэх талаар заавар зөвлөмжийг хүргэж байгаа тул ар гэрээс хамтран ажиллахыг хүсье.

* Боломжит өвчтөн: Гэнэт 38°C ба түүнээс дээш халуурч, ханиалгах, хоолой өвдөх зэрэг шинж тэмдэг илэрсэн хҮн

1 Томуугийн тойм ба онцлог

- ❖ (Цар тахлын Үе) Ихэвчлэн жил бүрийн 10-р сараас эхлэн Үе Үе тохиолддог боловч өвчтөнүүдийн тоо мэдэгдэхүйц нэмэгдэж, 12-11-р саруудад дээд цэгтээ хүрч, дараа нь буурч, бараг 4-р сар хүртэл тархдаг.
- ❖ (Өвчин Үүсгэгчийн шинж чанар) Томуугийн вирусийг А, В, С гэж 3 төрөлд хуваадаг
→ А ба В төрлүүд нь хҮний амьсгалын замын халдварт өвчин Үүсгэдэг / антиген мутациар дамжин байнгын тахал Үүсгэдэг.
- ❖ (Халдварын зам)
  - (Дусал) Өвчтөн ханиах, найтаах Үед ялгарах **дуслаар дамжин халдварладаг**.
  - (Шууд бус) Вирусээр бохирдсон эд зүйлд(ширээ, хаалганы бариул, тоглоом, унтраалга гэх мэт) хүрэх, эсвэл халдвар амархан гардаг орчинд нүд, хамар, ам зэрэгт хүрснээр Үүсдэг.
  - * Агааржуулалт **муутай, хөл хөдөлгөөн ихтэй газар агаар дуслаар дамжих боломжтой.**
- ❖ (Нууц Үе) 1-4 хоног / дунджаар 2 хоног
- ❖ (Халдварт Үе) Ерөнхийдөө шинж тэмдэг илрэхээс 1 хоногийн өмнөөс 5-7 хоногийн дараах хүртэл
- ❖ (Оношлогооны сорил) Антигенийн түргэвчилсэн шинжилгээгээр Үр дүнг 30 минутын дотор баталгаа жуулах ба мэдрэмтгий чанар нь 60-80% байдаг тул эсрэгтөрөгчийн түргэвчилсэн шинжилгээ сөрөг гарсан ч томуугийн халдварыг бүрэн Үгүйсгэх аргагүй.
- ❖ (Эмчилгээ) Амрах, шинж тэмдгийн эмчилгээ / вирусийн эсрэг эм уух (Эхлээд 48 цагийн дотор уува л өндөр Үр дүнтэй)
- ❖ (Сургуулийн чөлөө) Эм хэрэглэлгүй биеийн хэвийн температур сэргэснээс хойш 24 цаг хүртэл * , ХҮнд хэлбэрийн шинж тэмдэг илэрсэн эсвэл дархлаа суларсан тохиолдлуудад эмчийн дүгнэлтээс х амаарч өөр өөр байж болно
* Хэрэв халуун бууруулах эм хэрэглэвэл хамгийн сүүлд эмийг хэрэглэснээс хойш 48 цаг өнгөрөх ёстой

2 Дэгдэлтээс урьдчилан сэргийлэх Үндсэн дүрэм, арга хэмжээний шаардлага

1) Дэгдэлтээс урьдчилан сэргийлэх Үндсэн дүрэм

① Ханиалгах соёл

- Ханиалгахдаа ам, хамраа салфетка эсвэл ханцуйны дээд хэсэгт дарах
- Ханиалгасны дараа гараа зөв угаах дадал
- Амьсгалын замын шинж тэмдэг илэрвэл амны хаалт зүүх

II

МА
ЭР
ДЭГ
ЭЛ
ЛХ
ҮР
ГЭ
Х

② **Гараа зөв угаах, халдваргүйжүүлэх**

- Урсгал усанд савандаж 30 секундээс дээш гараа угаах
- Гадаа гарсны дараа, бие засах газар орсны дараа, хоол идэхийн өмнө эсвэл дараа, нусаа нийж, ханиа лгаж, найтаасны дараа
- Гараа угаахыг зөвлөж байна, саван, ус байхгүй Үед гар ариутгагч хэрэглээрэй

③ **Угаагаагүй гараар нүд, хамар, амандаа хүрэхээс зайлсхийх**

④ **Халуурах, ханиалгах, нус гоожих зэрэг амьсгалын замын шинж тэмдэгтэй хүмүүстэй харьцахаас зайлсхийх**

⑤ **Аяга, усны сав, таваг, бичгийн хэрэгсэл, алчуур зэргийг бусадтай хуваалцаж, хоол хуваан идэж болохгүй**

2) Дэгдэлтийн Үед шаардлагатай гол арга хэмжээ, дагаж мөрдөх журам(сурагч, эцэг эх)

① **Сурагчид**

сургуульдаа явахаасаа өмнө эрүүл мэндээ сайтар хянаж, томуугийн сэжигтэй шинж тэмдэг илэрсэн эсэ , сэжигтэй шинж тэмдэг(халуурах, ханиалгах, хоолой өвдөх гэх мэт) **илэрвэл** ангийн багштайгаа холбоо барьж **сургуульдаа явалгүй эмчилгээ хийлгэн гэртээ байх**

② **Эцэг эхчүүд**

- ХҮҮхэдтэйгээ гадагш гарахдаа олон хүн цуглардаг газар очихгүй байх, ялангуяа халуурах, ханиалгах, хоолой өвдөх зэрэг шинж тэмдэг илэрсэн хүмүүсээс зайлсхийхийг заах
- ХҮҮхдийнхээ эрүүл мэндийн байдлыг тогтмол шалгаж, сэжигтэй шинж тэмдэг илэрвэл цаг алдалгүй эмч ид хандаж, хангалттай амрааж, гэрт нь шингэн зүйл өгч, хооллож байх
- ХҮҮхдээ халдвар авсан нь тогтоогдсоны дараа гэртээ байх хугацаандаа эрсдэл өндөртэй бүлэгтэй(65-аас дээш насны өндөр настан, нярай ХҮҮхэд, гэр бүлийн архаг өвчтэй хүмүүс гэх мэт) харьцахгүй байхыг зааж сургах
- Хаалганы бариул, цонхны бариул, унтраалга, ширээ сандал, тоглоом зэрэг вирус амархан халдварладаг хэсгүүдийг ариутгах

3 Томуутай холбоотой асуулт хариулт

☐ **Томуугийн тухай ойлголт**

Томуу нь томуугийн вирүсээр Үүсгэгддэг амьсгалын замын халдварт өвчин юм. Вакцинжуулалт нь ХҮҮхдээ томуунаас хамгаалахад ач холбогдолтой.

※ '22-'23-ны улиралд томуугийн дүрэм журмаас гадна COVID-19-аас урьдчилан сэргийлэх хорио цээрийн дэглэм зэрэг COVID-19 удирдамжийг хэрэгжүүлнэ ҮҮ.

☐ **Эцэг эхчүүдийн мэдэх ёстой зүйлс**

1. Томуу хэр аюултай вэ?

Томуугийн эмнэлзүйн шинж тэмдгүүд нь хөнгөнөөс хүнд хүртэл байх ба хүнд тохиолдолд эмнэлэгт хэвтэх, эсвэл бүр Үхэлд хүргэдэг. Ялангуяа ХҮҮхдүүд болон эрсдэлт бүлгийнхэн уушгины хатгалгаа, бронхит, синус ит зэрэг хүндрэлүүдээр өвчлөх, эмнэлэгт хэвтэх эрсдэл өндөр байдаг. Түүнчлэн астма, чихрийн шижин, та рхи мэдрэлийн тогтолцооны эмгэгтэй ХҮҮхдүүд томуунд илүү өртөмтгий байдаг.

2. Томуу хэрхэн халдварладаг вэ?

Томуу нь хүнээс хүнд ханиах, найтаах зэрэг дуслын замаар дамждаг. Мөн томуугийн вирустэй зүйлд хүр ч, гараа угаахгүйгээр нүд, хамар, амандаа хүрвэл томуугийн вирусийн халдвар авах боломжтой.

3. Томуугийн шинж тэмдэг юу вэ?

Хэрэв томуугийн вирусээр халдварласан бол 1-4 хоногийн дараа(дунджаар 2 хоног) шинж тэмдэг нь илэрдэг.

Халуурах, толгой өвдөх, булчин өвдөх, нус гоожих, хоолой өвдөх, ханиалгах зэрэг шинж тэмдгүүд илэрдэг бөгөөд ХҮҮхдүүдэд дотор муухайрах, бөөлжих, суулгах зэрэг шинж тэмдгүүд илэрдэг. Халуурах гэх мэт системийн шинж тэмдгүүд нь ерөнхийдөө 3-4 хоног Үргэлжилдэг боловч ханиалгах, хоолой өвдөх нь хал уурсны дараа ч хэдэн өдрийн турш Үргэлжилж болно.

□ ХҮҮХДЭЭ ХАМГААЛАХ

1. ХҮҮХДЭЭ ХАНИАД ТОМУУНААС ХЭРХЭН СЭРГИЙЛЭХ ВЭ?

Хамгийн сайн урьдчилан сэргийлэх нь гэр бүлээ жил бүр томуугийн эсрэг вакцинд хамруулах явдал юм.

2. Вакцин хийлгэхээс гадна ХҮҮХДЭЭ ТОМУУГААС СЭРГИЙЛЭХ АРГА БИЙ ЮУ?

Томуугаас урьдчилан сэргийлэх хамгийн сайн арга бол вакцинжуулалт боловч Үүнээс гадна эцэг эх, хүүхдүүд дараах урьдчилан сэргийлэх дүрмийг дагаж мөрдөх ёстой.

- ① Халууралт, амьсгалын замын шинж тэмдэгтэй ХҮМҮҮСЭЭС зайлсхийх, хэрэв гэр бүлийн гишүүд нь халуурч, амьсгалын замын шинж тэмдэг илэрвэл гэр бүлийн бусад гишүүдийг халдвар авахаас аль болох зайлсхийж тусдаа байх
- ② Ханиалгах соёлыг баримтлах(ханиах, найтаах Үедээ ам, хамраа ханцуй, салфеткаар таглах)
- ③ Гараа ойр ойрхон угаах(Урсгал усанд 30 секундээс дээш угаах)
- ④ Угаагаагүй гараар нүд, хамар, амандаа хүрэхээс зайлсхийх

3. ХҮҮХЭД ӨВДӨЛ ЯАХ ЁСТОЙ ВЭ?

Хэрэв таны хүүхдэд халуурах, ханиалгах зэрэг амьсгалын замын шинж тэмдэг илэрвэл эмчтэй зөвлөлдөж, хүүхдээ хангалттай амрааж, шингэн нөхөх хэрэгтэй эсэхийг шалгаарай. Ялангуяа 5 хүртэлх насны болон архаг өвчтэй хүүхдүүд томуугийн ХҮНДРЭЛД өртөх өндөр эрсдэлтэй байдаг тул халуурч, амьсгалын замын шинж тэмдэг илэрвэл яаралтай эмнэлгийн тусламж авах шаардлагатай.

Таны хүүхэд эрүүл байсан ч дараах шинж тэмдэг илэрвэл та яаралтай эмнэлгийн тусламж авах хэрэгтэй.

- Амьсгал түргэсэх эсвэл амьсгалахад хэцүү
  - Уруул хөхрөх эсвэл царай цонхийх
  - Хавирганы өвдөлт эсвэл цээжээр өвдөх
  - Булчингийн хүчтэй өвдөлт(хүүхэд алхахаас дургүйцдэг)
  - Архаг өвчин хөдлөх
  - 38 хэмээс дээш өндөр халуурах(12 долоо хоногдоо доош насны хүүхдийн халууралт)
  - Таталт, шингэн алдалт(8 цаг шээс гарахгүй, ам хуурайших, уйлахад нулимс гарахгүй)
  - Сайжирч байгаад дахин халуурах эсвэл ханиалгах нь сайжрах боломжтой
- ※ Дээрх шинж тэмдгүүдээс гадна эцэг эх ноцтой гэж үзвэл эмчид хандах хэрэгтэй.

4. ХЭР УДААН БУСАД ТОМУУ ТАРААДАГ ВЭ?

вирусийн халдвар дамжих хугацаа нь томуугийн өвчтөний нас, нөхцөл байдлаас хамаарч өөр өөр байж болно. Насанд хүрэгчид ихэвчлэн шинж тэмдэг илрэхээс нэг хоногийн өмнөөс шинж тэмдэг илэрснээс хойш 5-7 хоногийн дараах хүртэл халдвартай байдаг бол хүүхдүүд шинж тэмдэг илэрснээс хойш 10 хоног хүртэл халдвартай байж болно.

5. ХҮҮХЭД ТОМУУ ТУССАН БОЛ СУРГУУЛЬДАА ЯВАХ ХЭРЭГТЭЙ ЮУ?

Хэрэв таны хүүхэд томуутай гэж оношлогдсон бол сургуульдаа явалгүй гэртээ Үлдэх ёстой.

Гэртээ амарч байхдаа 65 ба түүнээс дээш насны ХҮМҮҮС гэх мэт өндөр эрсдэлтэй бүлгийн ХҮМҮҮСТЭЙ харьцахаас зайлсхийх, эмнэлэгт Үзүүлэх гэх мэт зайлшгүй шаардлагатай шалтгаанаас бусад тохиолдолд гадагш гарахаас зайлсхийх хэрэгтэй.

Халуун бууруулах эм хэрэглэхгүйгээр хүүхдийн халууралтыг 24 цагийн турш ажигласны дараа сургуульдаа буцаж орно.

* Хэрэв халуун бууруулах эм хэрэглэвэл хамгийн сүүлд халуурах эмийг хэрэглэснээс хойш 48 цаг ажиглана.

Хавсралт

Томуугийн тухай ойлголт

Томуугийн тухай ойлголт

Тадархойлолт

Томуугууд бүтэлдсний дараахын халдварт өвчин нь найталсомуу гэх нэрлэгддэг ба томуугийн вирусар үүсгэдэг амьсгалын замын халдварт өвчин

Шинж тэмдэг

- Хэрнэ томуугийн вирусар халдварласан бол 1-4 хоногийн дараа (дунджаар 2 өдөр) шинж тэмдэг илэрнэ
- Халуурах эрэг системийн шинж тэмдгүүд төвөгтэй 3-4 хоног үргэлжилдэг

Халуурах

Салстай өвдөр

Бүлчүүрний өвдөр

Нүднээс урсгах

Халдвар өвдөр

Халдвар өвдөр

Шалтгаан

- Хөндөгтэй, найттай замвар хүнээс хүнд халдварладаг
- Дусалд хүрсэн гараа угаалгүй нүд, ам, хамрааар хүрвэл

Амьсгалын замын халдварт өвчинөөс урьдчилан сэргийлэх

1. Халуун буудал эмгүй боловч температурын хамрын болсны дараа 24 цаг ариарх өргөж сүдүүлд нээхгүй** (Хэрнэ халуун буудуулах эм уухад сүүлд эм ууснаас хойш 48 цаг ариархана)
2. Томуугийн вакцин хийлгэх
3. Эм гараа угаан дарах
  - Уртал үсэнд савандын Хошуу-дэмг дэмж гараа угаа
4. Халдвартай, найттай соёл баримтлах
  - Хөндөг, найтандоо ам, хамраа салфетка эсвэл хандуу бар тагтана.
  - Хэрэглэсэн салфетка эсвэл амны халтга шүүд хэргийн саванд хаях
  - Хөндөгтэйг дараа гараа сайтар угаа
5. Угаалгаагүй гараар нүд, хамар, аманд хүрэхгүй байх

12 Коронавирусийн халдварт өвчин-19(COVID-19)

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг Коронавирус-19 халдвараас урьдчилан сэргийлэх гарын авлага(Санал) МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

COVID-19 вирус нь 2019 оны 12 сард БНХАУ-ын Ухань хотод анх гарч, улмаар дэлхий даяар тархсан, урьд өмнө нь тогтоогдоогүй шинэ төрлийн коронавирусаас Үүдэлтэй амьсгалын замын халдварт өвчин юм. Сүүлийн Үед COVID-19-өөр оношлогдох сурагчдын тоо дахин нэмэгдэж байгаа тул бид COVID-19 вирус болон түүнээс хэрхэн сэргийлэх талаар мэдээлэл хүргэж байна. Та бүхэн ар гэрийнхээ эрүүл мэндийг хамгаалах лавлагаа болгон ашиглаарай.

1 COVID-19-ийн шинж тэмдэг юу вэ?

COVID-19-ийн хамгийн түгээмэл шинж тэмдэг нь халуурах, хуурай ханиалгах, ядрах бөгөөд бусад шинж тэмдгүүд нь Үнэр, амт алдагдах, булчингаар өвдөх, хоолой өвдөх, нус гоожих, хамар битүүрэх, толгой өвдөх, нүд улайх, суулгалт, арьсны шинж тэмдгүүд байж болно.

2 COVID-19 вирусийн гол халдварын замууд юу вэ?

- COVID-19 халдвар тархах гол зам нь халдвар авсан хүн амьсгалах, ханиах, найтаах Үед амьсгалын замын дусал ойр орчмын хүмүүсийн амьсгалын замд шууд хүрэх, дусал бүхий зүйлд хүрсэн гараар нүд, хамар, амандаа хүрэх Үед салст бүрхэвчээр дамжин халддаг.
- Коронавируст халдвар(COVID-19)-тай олон өвчтөнд зөвхөн хөнгөн шинж тэмдэг илэрдэг боловч зарим нэг хөнгөн шинж тэмдэгтэй өвчтөний хувьд халдварын эхэн Үед байгаагаас болж хөнгөн байх магадлалтай. Зөвхөн бага зэргийн ханиалгатай эсвэл шинж тэмдэг тод илрээгүй хүмүүсээс ч халдварлах боломжтой гэсэн байдаг.

3 COVID-19 вирусийн шинж тэмдэг илэрвэл яах ёстой вэ?

COVID-19-ийн эмнэлзүйн шинж тэмдэг илэрвэл сургуульд явахгүй байх, ангийн багшид мэдэгдэн эмнэлэг очиж эмчилгээ хийлгэх хэрэгтэй.

4 3 Үйлдэл(行), 3 хоригийг(禁) дагаж мөрдөх

• 3 Үйлдэл(行): Заавал дагах

- Нийтийн тээврээр явах, сургалтад суух болон дотор орчинд байхдаа амны хаалт заавал зүүх
  - △ Хамар, амаа бүрэн таглах, △ Маскны гадаргууд хүрч болохгүй,
  - △ Маск зүүхээс өмнө болон дараа нь гараа угаах
- Гараа ойр ойрхон угаах(гар ариутгагч хэрэглэх эсвэл 30 секундын турш савантай усаар угаана)
- Хүмүүс хооронд 2м(хамгийн багадаа 1м) зай барих

• 3 хориг: Заавал зайлсхийх

- Халуурах, ханиалгах гэх мэт өвдсөн тохиолдолд гадагш гарахгүй байх
  - △ Нийгмийн эрүүл мэндийн төвөөс тусгаарлах мэдэгдэл хүлээн авсан бол
  - △ Гэр бүлийн хүн тусгаарлагдаж байгаа бол
  - △ COVID-19 шинжилгээ өгсөн бол
  - △ COVID-19-ээр оношлогдсон бол сургуульд(ангийн багш) даруй мэдэгдэнэ Үү
- рс, караоке зэрэг хаалттай-ачаалал ихтэй-давчуу(3 төрөл) газруудаас зайлсхийх
- Нүд, хамар, амандаа угаагаагүй гараар хүрэхээс зайлсхийх

Хавсралт

COVID-19-ээс урьдчилан сэргийлэх удирдамж

COVID-19-ээс урьдчилан сэргийлэх дүрэм

Өдөр тутмын амьдралдаа урьдчилан сэргийлэх журмыг баримтална уу!!

Нийтийн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ

- ✓ Урсгал усанд савангаар гараа сайтар угаах
- ✓ Ханиалгах, найтаах үед ам, хамраа ханцуйгаараа таглах
- ✓ Угаагаагүй гараар нүд, хамар, амандаа хүрэхгүй байх
- ✓ Халуурсан, амьсгалын замын шинж тэмдэгтэй хүмүүстэй харьцахаас зайлсхийх
- ✓ Хүн ихтэй газар амны хаалт зүүх
- ✓ Өдөрт 3-аас дээш удаа агааржуулалт хийх (тус бүр 10 минут)
- ✓ Байнга хүрдэг гадаргууг өдөрт дор хаяж 1 удаа ариутгах

Өндөр эрсдэлтэй бүлэгт зориулсан урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ

Өндөр эрсдэлтэй бүлэг: Жирэмсэн эмэгтэйчүүд, 65- аас дээш насны хүмүүс, архаг өвчтэй хүмүүс*

* Чихрийн шижин, зүрхний дутагдал, астма, уушгины архаг бөглөрөлт, бөөрний дутагдал, хорт хавдартай өвчтөнүүд гэх мэт

- ✓ Олон хүн цугларсан газраар явахгүй байх
- ✓ Зайлшгүй эмнэлгийн байгууллагад очих шаардлагатай үедээ амны хаалт зүүх

Эх сурвалж: Өндөр эрсдэлтэй бүлэгт зориулсан COVID-19 урьдчилан сэргийлэх журмыг Сонголтгүй Өмнөд азийн дорнод азийн урьдчилан сэргийлэх ажиллагаа, 2020/02/28

13 Улаанбурхан(Measles)

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Улаанбурхан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага(төсөл)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн байна уу?

Саяхан манай сургуульд улаанбурхан(хуульд бүртгэгдсэн 2-р зэрэглэлийн халдварт өвчин) өвчин гарч, нэмж халдвар тарахаас сэргийлэхийн тулд бүүхий л арга хэмжээг авч байна. Солонгос улсад улаанбурханы вакцинжуулалт хүртээмжтэй байгаа учир их хэмжээний дэгдэлт гарах магадлал бага байгаа ч вакцинд хамрагдаагүй зарим хүүхдүүд улаанбурхан өвчний тохиолдол гарч болзошгүй тул улаанбурхан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, халдвар дамжихаас сэргийлэх талаар мэдээлэл хүргэж байна. Сургууль дээр халдварт өвчний шинж тэмдэг илэрсэн сурагчдыг гэрт нь хүргэж өгөх бөгөөд эцэг эхчүүд яаралтай эмнэлгийн байгууллагад очиж эмчилгээ хийлгэж хамтран ажиллахыг хүсье. Улаанбурхан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, тархахаас сэргийлэх өвчлөлийн мэдээлэл, хувийн ариун цэврийг сахих дүрэм журмуудыг хүргэж байгаа тул гэрийн нөхцөлд ч мөн адил зааж өгнө үү.

1 Улаанбурхан гэж юу вэ?

Улаанбурхан нь улаанбурханы вирүсийн халдвараас үүдэлтэй цочмог халууралттай тууралт бөгөөд гоц халдварт өвчин юм.

2 Гол шинж тэмдэг ба эмнэлзүйн явц

- Цочмог халууралттай тууралтат халдварт өвчин
- Урьдал Үе(3-5 хоног): Өндөр халдвартай Үе
  - Халуурах, ханиалгах, нус гоожих, нүд улайх, амны хөндийд өвөрмөц шархлаа(Koplik's spot, 1-2 мм саарал цагаан толбо) илэрнэ.
- Тууралтын Үе: Нийт шинж тэмдгүүд хамгийн хүнд байх Үе
  - Вируст өртсөнөөс хойш дунджаар 14 хоног(7-18 хоног) тууралт гарч, 5-6 хоног Үргэлжилж, 7-10 хоногийн дотор арилдаг.
  - Koplik толбо(эхлээд доод шүдний эсрэг талын амны хөндийн салст бүрхэвч дээр бөглөрсөн толбо, жижиг салст бүрхэвчээр хүрээлэгдсэн жижиг саарал цагаан, элсэн хэмжээтэй толбо) гарч ирэх ба 1-2 хоногийн дараа хүйтний ар тал, чихний доор, их бие, мөч, гар, улны хэсэгт улайлттай, гүвдрүүт тууралт гарч ирнэ.
- Эдгэрэлтийн Үе: Тууралт арилж, нөсөө Үлддэг
- Хүндрэлүүд
  - Дунд чихний Үрэвсэл, бронхит, бронхиолит, бронхопневмони, бөөлжилт, суулгалт, цочмог энцефалит, цочмог склерозын энцефалит зэрэг амьсгалын замын хүндрэлүүд (Subacute sclerosing panencephalitis, SSPE) гэх мэт

3 Улаанбурхан өвчний сэжигтэй Үед урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ

Бусдад халдвар тараах эрсдэлтэй(амьсгалын замын шүүрэл, дуслуур) тул тууралт гарснаас хойш 4 хоногийн турш эсвэл шинжилгээний хариу сөрөг гарах хүртэл гадаа гарахаас зайлсхийх. Зайлшгүй гарах хэрэгтэй Үед амны хаалт зүүнэ. Мөн гэрээр эмчлэх Үедээдараах шинж тэмдэг илэрвэл эрүүл мэндийн төвд хандаж, ойролцоох эмнэлгийн байгууллагад эмчлүүлэх шаардлагатай.

- Халууралт 5-аас дээш хоног Үргэлжилбэл эсвэл өндөр халууралт нь халуун бууруулах эм уусны дараа ч 24 цагаас дээш хугацаанд Үргэлжилбэл
  - Амьсгалахад хүндрэлтэй, цэртэй хүчтэй ханиалгах, амьсгалах Үед цээжээр өвдөх, цусаар ханиалгах
  - Нойрмоглоод ухаан алдах эсвэл таталт өгөх зэрэг шинж тэмдэг илэрвэл
  - Ерөнхий нөхцөл байдал эрс муудсан бол

4 Улаанбурхан өвчний нийтлэг эмчилгээ

Уламжлалт болон шинж тэмдгийн аргаар эмчилдэг. Энэ нь хангалттай амрах, хангалттай хэмжээний ус уух, шингэн алдалтаас урьдчилан сэргийлэх, антипиретик ба бүлээн усаар жин тавьж халуун буулгах, ханиалгах, нус гоожих шинж тэмдгийг арилгах эм хэрэглэх зэргээр эмчилнэ.

20

○ ○ Сургуулийн захирал

II

МА
ЭР
ДЭ
ЭР
ЭЛ
ЭЛ
ХҮ
РГ
ЭХ

Улаанбурхан(Measles)

Keywords: child sexual abuse; disclosure; social support

Улаанбүрэн (2-р зэргийн халдварт өвчин) нь улаанбүрэнх вирусийн (Blaugie үгэл) халдварын улмаас үүсдэг цочмог халууралттай тууралт өвчин.

1111 1000 0000 0000 0000 0000 0000 0000

- Аймагтагын зурвиг шүүрэлжээ, дэргэд нь нэгдсэн
- Дэлгэр бичигдсэн, ид туйлсн дэргэд нь нэгдсэн

2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 2681, 2682, 2683, 26

- * Халдвар өвчнийг хойш 7 хоногт болон тууралт тархаж 4 хоногийн өмнөх тууралт өвчлөхөс хойш 4 хоногийн дараах нэрлэл.

*** Significant values.

Pharmaceuticals and Biotechnology

- Хамнадын шингэ тэмдэг (хонг үс)
- Амны мөндрийн салст бүрхэвчэнд **h** үсэг **h** тэмдэг
- Түүрэлт: Нүүр → Их бие
- **h** үсэг үс: Халдвар нэстэй, 3-5 хоног үргэлжилдэг, халуурал, хамнаах, амны мөндрийн шархтга
- Түүрэлтүүс: Хуруу → Нэх → Их бие → дараахын 3 хоногтоо дахи түүрэлдэгээр түүрдэг
- Дараах үргэлж: Түүрэлт ариулах үед гүйцэтгүүл

Downloaded from <http://ajphaphysiol.physiology.org/> at University of California, San Diego on September 11, 2015

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

**Traditionen
erhalten, neue
daneben**

- ММН односторонний
- Значит тип: Перелом 1-2-15-костовид
- Коэффициент тип: 4-6-костовид

© 2004 Blackwell Publishing Ltd, *Journal of Internal Medicine* 255: 105–112

Ар гэрт хҮргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Сургуульд орсны дараах вакцинжуулалтын талаарх мэдээлэл(ноорог)

МАЯГТ - ДУГААР

Сайн уу.

Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, хянах тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлд заасны дагуу 11-12 насны хүүхдэд хийх шаардлагатай вакциныг доор дурдав. Та бүүхэн ойролцоох эрүүл мэндийн байгууллагад очиж вакциныг бүрэн хийлгээрэй.

Вакцинжуулалтын төрөл ба зорилтууд

Төрөл	Вакцинжуулалтын зорилт
Tdap/Td Татран, сахуу, хөхүүл ханиад	• 11-12 насны хүүхдүүд
ХХВ Хүний хөхөнцөр вирус	• 11-12 насны зөвхөн эмэгтэй сурагчид
Японы энцефалит(идэвхгүйжүүлсэн вакцин) 5-р Үе	• 12-оос доош насны хүүхдүүд ※ Амьд вакцины 2-р Үе хийлгэсэн бол шаардлагагүй

Вакцин хийлгэх газар: Томилогдсон эмнэлгийн байгууллага(Байгууллагын лавлагаа: Вакцинжуулалтын тусламжийн сайт nip.kdca.go.kr)

※ Эмнэлгийн байгууллагын вакцины хангамжаас шалтгаалж вакцинжуулалтын явц нь хүндрэлтэй байж болзошгүй тул очихын өмнө эмнэлгийн байгууллагатай холбогдож баталгаажуулна уу.

Анхаарах зүйлс

- Эрүүл байгаа Үедээ вакцин хийлгэнэ.
- Вакцин хийлгэхээс өмнө урьдчилсан Үзлэгийн маягтыг сайтар бөглөж, урьдчилсан Үзлэгийн Үеэр эмнэлгийн ажилтнуудаас сонирхсон асуултаа асуугаарай.
- Вакцин хийлгэсний дараа вакцин хийлгэсэн газар 20-30 минут байж, ямар нэгэн цочмог гаж нөлөө гарч байгаа эсэхийг ажиглана.
- Вакцин хийлгэсний дараа вакцин хийлгэсэн хэсгийг цэвэр байлгах, хэт их дасгал хөдөлгөөн хийхгүй, шүршүүрт орохгүй байх, амрах.

Бусад мэдээлэл

- Вакцинжуулалтын зардал: Үнэгүй
- Вакцинжуулалтын гэрчилгээг сургуульд тусад нь өгдөггүй. Вакцинжуулалтын байгууллагад цахим бүртгэлийн хүсэлт гаргана уу.
- Хэрэв та "вакцинжуулалтын эсрэг заалттай хүн" бол Үзүүлсэн(онош) эмнэлгийн байгууллагадаа хандан <вакцин хийлгэхэд эсрэг заалттай байгаа шалтгаанаа> цахим бүртгэлд бүртгүүлнэ үү.

Вакцинжуулалт хориглосон

- Хэрэв та өмнө нь вакцин хийлгэсний дараа эсвэл вакцины найрлагад хүчтэй харшлын урвал Үзүүлсэн бол
- Сүрьеэгийн эсрэг вакцин хийлгэснээс хойш 7 хоногийн дотор өөр шалтгаангүйгээр энцефалопати болсон тохиолдолд
- Дархлааны олдмол хомсдолтой болон дархлаа дарангуйлагч эм хэрэглэгчид

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг	0000 оны хичээлийн жилд элсэх дунд ангийн сурагчдын вакцинжуулалтын баталгаажуулалтын мэдээлэл	МАЯГТ - ДУГААР
-------------------	--	----------------

Сайн байна уу?

Г0000 онд бага, дунд ангид элсэх бага, дунд ангийн сурагчдын вакцинжуулалтыг баталгаажуулах төслийн дагуу холбогдох халдварт өвчний эсрэг вакцинжуулалтын мэдээллийг баталгаажуулсны Үр дүнд вакцинжуулалт бүрэн дуусаагүй байгаа тул Үүгээр мэдэгдэж байна. Хүүхдийнхээ вакцинжуулалтын байдлыг шалгаж, 00.00.00.(0) гэхэд дуусгахыг зөвлөж байна. БНСУ-ын Өвчний хяналт, урьдчилан сэргийлэх агентлагтай хамтран хэрэгжүүлж буй энэхүү төсөл нь 00.00.00.(0) хүртэл Үргэлжлэх бөгөөд төслийн хугацаа дууссаны дараа сургуулийн компьютерийн системээр вакцинжуулалтыг баталгаажуулах боломжгүй тул 00.00.(0) гэхэд хийж дуусгахыг зөвлөж байна.

Дунд ангийн сурагчдад шаардлагатай вакцинжуулалтын мэдээллийг доорх хүснэгтээс харна уу.

Шалтгаан	Зорилтот бүлэг	Вакцинжуулалт
Халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, хянах тухай хуулийн 24 дүгээр зүйл (Заавал хийх вакцинжуулалт)	11 нас ~12 нас	1. Tdap(эсвэл Td) 6-р Үе
		2. Японы энцефалит(идэвхгүйжүүлсэн вакцины 5-р Үе эсвэл амьд вакцины 2-р Үе)
		3. ХХВ 1, 2-р Үе(зөвхөн эмэгтэй сурагчдад)

----- < Эцэг эхийн баталгаажуулалт > -----

Анги	Бүлэг	Дугаар	Нэр

Вакцин хийлгэсэн халдварт өвчин	Бүрэн бус байдлын баталгаажуулалт
Сахуу, татран, хөхүүл ханиад(Tdap)	
Умайн хүзүүний хорт хавдар(ХХВ, хүний хөхөнцөр вирус)	
Япон энцефалит	

※ Төрөл бүрийн вакцинжуулалт нь зайлшгүй биш бөгөөд сурагчийн асран хамгаалагчийн шийдвэрээр хийгдэнэ.

Хэрэв вакцин хийлгээгүй бол

Эмнэлгийн байгууллагад очиж, вакцин хийлгэсний дараа, эмнэлгийн байгууллагадаа бүртгэлийг вакцинжуулалтын сайтад байршуулахыг хүснэ үү.

Хэрэв вакцинжуулалтын бүртгэл байхгүй бол

Тухайн эмнэлгийн байгууллагатай холбоо барьж, вакцинжуулалтын бүртгэлийн сайтад бүртгэл үүсгэхийг хүснэ үү.

Хэрэв вакцинжуулалтын эсрэг заалттай бол

Эмнэлгийн байгууллагаас вакцинжуулалтын эсрэг заалтын шалтгааныг цахим хэлбэрээр бүртгүүлэхийг хүснэ үү.

Вакцинжуулалт дууссан эсэхийг шалгах арга

Вакцинжуулалтын туслах сайт, гар утасны вакцинжуулалтын туслах програм, вакцин хийлгэсэн байгууллага эсвэл нийгмийн эрүүл мэндийн төвөөс шалгах боломжтой.

Ар гэрт хүргэх мэдээлэл(жишээ)

Сургуулийн тэмдэг

Амралтын Үеэр гадаад дахь халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх мэдэгдэл(ноорог)

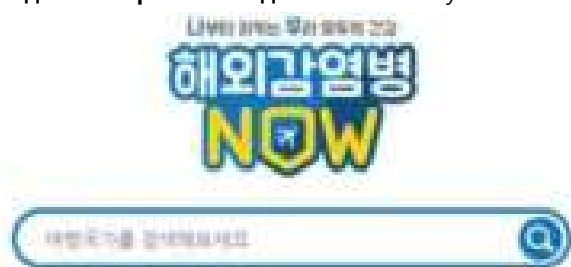
МАЯГТ - ДУГААР

Сайн уу.

Амралтаараа гадаадад зорчихоор төлөвлөж буй гэр бүлүүддээ хилийн чанад дахь халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор дараах зөвлөмжийг хүргэж байгаа тул анхаарч Үзэн аз жаргалтай, аюулгүй амралтаа өнгөрүүлээрэй.

Аялалаас өмнө урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ

- Аялж буй улс орныхоо халдварт өвчний дэгдэлтийн мэдээллийг шалгана уу
  - Хилийн чанад дахь халдварт өвчинNOW(<http://해외감염병now.kr>) - 'Улс орнуудын халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх мэдээлэл' – Аялах улсыг хайх

- Солонгосын Өвчний хяналт, урьдчилан сэргийлэх агентлагийн вэбсайт: <https://www.kdca.go.kr/>
- Дуудлагын төв ☎1339
- Явахаасаа өмнө вакцинжуулалт(дор хаяж 2 долоо хоногийн өмнө хийлгэх)
- Хэрэв та хүүхэд, жирэмсэн эмэгтэй, 65-аас дээш насны өндөр настан, архаг өвчтэй бол эх орноосоо гарахын өмнө эрүүл мэндийн байдлаа шалгаарай
- Халууралт, суулгалт, хоол боловсруулалтын эм, боолт, спирттэй салфетка зэрэг яаралтай тусламжийн эм авч яваарай
- Урьдчилан сэргийлэх хэрэгсэл авах
- Аялал жуулчлалын даатгал авах талаар бодож Үзээрэй

Аяллын Үеэр

- Амьтадтай харьцахаас зайлсхийх
- Гадуур гарсны дараа болон хоол идэхийн өмнө гараа савангаар угаах
- Савласан ус, буцалсан ус эсвэл хийжүүлсэн ус уух(цоргоны ус, булгийн ус, мөс гэх мэтээс зайлсхийх)
- Гудамжны хоол, мөс гэх мэт эрүүл ахуйн шаардлага хангаагүй хоол хүнс хэрэглэхээс зайлсхийх
- Бүх хоолыг сайтар болгож идэх
- Пастержуулсан(боловсруулсан) сүүн бүтээгдэхүүн идэх
- Гадаа урт ханцуйтай, урт өмд, малгай өмсөх
- Өндөр халуурах, суулгах, бөөлжих зэрэг шинж тэмдэг илэрвэл орон нутгийн эмнэлгийн байгууллагад очиж зөвлөгөө, эмчилгээ хийлгээрэй

Аяллын дараа

- Буцахдаа эрүүл мэндийн байдлын асуулга илгээх(эсвэл Q-Code авах)
- Хэрэв танд Солонгост буцаж ирээд халдварт өвчний шинж тэмдэг илэрвэл ☎1339 руу залгана уу

15

акцинжуулалтын бүртгэлээ шалгах арга болон эх орондоо буцаж ирэхэд вакцин жуулалтын гэрчилгээ олгох тухай мэдээлэл

Хүүхдийнхээ вакцинжуулалтын бүртгэлийг шалгаарай.

Вакцинжуулалтын түүхийг цахимгаар бүртгүүлснээр нмар давуу талтай нь!

1 Вакцинжуулалтын алданаас сэрхийлэл, шаардлагатай нэмэлт вакцин хийлгээгүй болонд нлүү зардал гаргаггүй.

2 Вакцинжуулалтын бүртгэлээ тусламь вебсайтаас шалгах боломжтой.

• Вакцинжуулалтын тусламь вебсайтад (drulivirukda.gov.kh) бүртгүүлсэнхээ дараа хүүхдээ бүртүүлж, вакцинжуулалтын бүртгэлийг нь шалгана.

• **Солонгос бүртгэлээ арга** Вакцинжуулалтын тусламь вебсайтад нэвтрэх → [Вакцинжуулалтын нэмэлт]

→ [Хүүхдийн вакцинжуулалтын нэмэлт] → [Хүүхдийн мэдээлэл бүртгэл]

• **Бүртгэлээ шалгах арга** Вакцинжуулалтын тусламь вебсайтад нэвтрэх → [Вакцинжуулалтын нэмэлт]

→ [Хүүхдийн вакцинжуулалтын нэмэлт] → [Хүүхдийн вакцинжуулалтын түүх]

3 Вакцинжуулалтын тусламь вебсайтад вакцин нь бүртгэгдсэн байдал вакцин хийсэн байгууллагад анхны цахим бүртгэлд оруулж нэвтрэх.

4 Вакцинжуулалтын дэлгэр нь асрын хамгаалалтанд хүүхдийнхээ вакцинны бүртгэлийг нэллөөд тусламь эсрэгээр болонд, Вакцинны гэрчилгээг гаргах боломжтой.

1 Вакцинны гэрчилгээг г анхныгаар (Solongos болон анхны хэл дээр) үнэ төлбөргүй авах боломжтой.

• Вакцинжуулалтын тусламь вебсайтад нэвтрэх → [Вакцинжуулалтын нэмэлт] → [Гэрлийн цахим алба]

→ [Вакцинжуулалтын гэрчилгээ]

2 Хүүхдийнхээ вакцин хийлгэх өдрийг мартаагүйн тулд Дарвагийн вакцинны өдрийн мэдэгдлийг мессежээр авах боломжтой.

• Байгууллагаас мэдээлэл авах эхлэл анхныгаар хамгаалалт, хууль ёсны төлөөлөгч гаргуулахыг дугаарыг өгөөд бид анхны мэдээлэл шаардлагатай өдрийн мессежээр өөрөө мэдэгдэх болно.

• Хэрвэ тэ өөр хэл дээр мэдэгдэл авахыг хүсэх вакцинжуулалтын тэнд мэдэгдэх хүсэн хэлэх сонгох, Solongos хэлний хэлт мэдэгдлийг авах боломжтой.

• Хүсэн хэлэх сонгох бол өөр асрын хамгаалалтын үнэ дугаарыг бүртүүлж Дарвагийн вакцинны өдрийн мэдэгдлийг авах боломжтой.

* Хэлний сонголт (1) төрөл: Батлы, Парс, Оро, Монгол, Вьетнам, Непал, Таиланд, Мьянма, Индонези, Камбож, Тайланд, Бангладеш

Гаднаадад амьдарч байгаад эх орон луугаа буцан ирж байгаа бол вакцинжуулалтын гэрчилгээ авчраарай.

Гаднаадад амьдарч байгаад эх орон луугаа буцан ирж байгаа бол вакцинжуулалтын гэрчилгээг болон Вакцин хийсэн байгууллагын албан ёсны тэмдэг, гарын үсгийг (Official Signature or Stamp) бичиг баримтыг анхны өөртэйг байрлах нийгмийн эрүүл мэндийн тэнд элч цахимд бүртгүүлж нэвтрэх гаргана уу.

Солонгос улс нь бүтэлд амьдарч, амьтлан буй нүүдэл, суралцаж мэдээлэл өгөөд сэрхийлэл, эрүүл мэндийг нь хамгаалах зорилгоор цахирал, бичиг данд оруулж ирж буй хүүхдийн вакцинжуулалтын гэрчилгээг шалгахыг нэллээд.

Баримт вакцинжуулалтын түүхийг вакцинжуулалтын тусламь вебсайтад бүртүүлсэн тэнгээд цахирал, сургууль, гэрчилгээ оруулж шаардлагатай бол.

* Үндэслэл: "Халдварт өвчөөс урьдчилан сэргийлэх, нэмэлт тавих тухай хууль," 31-р дүйл.

"Сургуулийн эрүүл мэндийн тухай хууль," 10-р дүйл, "Гэрлийн хууль" асрын тухай хууль," 31-н 3-р дүйл

СЭХЭГЭРЭЛ

СЭХЭГЭРЭЛ

Кёнгида сургуулиудад зориулсан халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага

Гарсан огноо: 2024 оны 4-р сар

Нийтлэгч: Нийтлэгч: Кёнгида Хотын Боловсролын Газрын Биеийн Тамир, ЭрҮүл Мэндийн Хэлтэс

Дизайн: нь Жо Ун хэвлэх (070-4633-3220)